

Avui, el senyor Alcalà-Zamora, signa l'Estatut

Visca la República!

El primer pas de Catalunya

Tant ha dit tothom, aquests dies, que amb l'aprovació de l'Estatut se'n girava una gran feina, que ara potser és qüestió de posar-nos en guàrdia contra malentesos: sobretot de no confondre mai l'activitat amb l'agitació. Ja està bé d'estructurar (paraula de moda a can Cambó), d'estructurar Catalunya de cap a peus. Però donada la fantasia meridional i la fecunditat imaginativa dels climes mediterranis, no està de més que hom adopti la posició cartesiana

ces, no ens sembla cap cosa seriosa, i encara que ens hagués pogut convenir, no ens la podem pendre en consideració, en sentim una repugnància invencible davant aquestes maniobres barroeres, delatadores d'una sensibilitat força esmussada. Aquestes consideracions, de passada, ens eximiran d'insistir damunt l'històric lamentable d'aquest partit que a casa nostra significa i ha significat l'absència de tot mirament i el tirar al dret més desenfrenat, i que no ho adoba amb les seves recents

El poble manifestant-se a l'arribada dels parlamentaris catalans

del dubte metòdic davant de les bosquíes de projectes, formades per l'acumulació de tots els dalers de tots els demagogs i bonshomes de la nostra terra. Mentalment veiem com cadascú es belluga i crida, volent passar davant dels altres; i els despitats s'allunyen esqueixant, feréstecs, llurs vestidures, i pronosticant desastres. Però el bon polític està obligat a no fer pas cabal de clamors i profecies, ans procedir d'una manera metòdica.

MIRADOR creu que és arribat el moment de dir, i el bon ordre ho demana, que, de totes les feines i missions possibles a Catalunya, avui per avui només hem d'enfocar-ne una de primordial i bàsica. Virtualment conté totes les altres, i si es resolrà bé, podrà dir-se que tot, aleshores, caurà per la seva pròpia força.

Aquest problema és el de la formació del pròxim Parlament de Catalunya. És una Assembla Constituent; té interès, doncs, que estigui ben constituïda; qualsevol tara de la seva composició passaria fatalment a l'organisme de la nostra pàtria. Mai no estarà de massa que concentrem la nostra atenció sobre quina política electoral és més favorable a l'interès comú, i, un cop ben esbrinat, caldrà que acumulem totes les nostres energies a l'assoliment d'aquell objecte.

El primer examen ens diu que la solució ideal per a Catalunya està en un predomini dels partits francament republicans. Hi ha una posició, la de la Lliga, no explícitament republicana, bé que tampoc es pugui dir sense exageració que sigui monàrquica, ni tan solament monarquizant. Però, més que res, el pes brutal de la història, d'una història encara fresca, ben clar ens senyala el perill que seria per a Catalunya, renaixent sota els auspicis de la República, si ara, de cop i volta es presentava a les seves Corts Constituents, en divorci amb la història d'aquests moments — i ho diem sense ànim d'ofensa — sense pudor polític. Car seria una veritable inconveniència i una falta de lògica interna, que el nostre cos electoral reaccionés contra les idees de república i liberalisme, a les quals deu la major part del triomf de la seva causa. I consti que ens sembla que això es pot defensar imparcialment, sense rancúnies, reconeixent a tot el corrent de l'opinió que es veu representada per la Lliga un dret indiscutible a veure's representada al nostre Parlament. Això és liberal i és democràtic. Però, el que és tenir la majoria, ni la tindrà, ni convindria que la tingués; i això pel bé de Catalunya. El ministeri Aznar, tanmateix, és massa a la vora; i allò — seguint la frase de Talleyrand — fou pitjor que un pecat: una sottise. I, per als pecats, hi ha perdó; però les sottises són qüestió d'oblit, que vol dir temps i paciència.

Sentat això, és evident també que els catalans no podem acceptar que als nostres escons parlamentaris sigui cap diputat que no sigui catalanista; d'un partit ben català, radicada a Catalunya. Car és ben clar que l'autonomia no tindrà cap sentit si els homes que havien d'encarnar-la pertanyien a organitzacions forasteres. Això seria tan il·lògic com voler que homes de l'Esquerra o de la Lliga, posem per cas, s'asseguessin, com a tals, a la Diputació provincial de Sòria. I, això encara més en un moment de constitució.

Algú dirà, no obstant, que algun partit foraster concedeix una autonomia a les seves entitats locals; però no hi fa res: d'una banda no podem creure que aquesta llibertat mai sigui suficient; i si fos ja tan gran, adhuc ens semblaria immoral; car no pot ésser que un partit opini blanc aquí i negre a Madrid. La mateixa dualitat del partit radical, seguint durant la gestació de l'Estatut dues polítiques tan diferents que permetien a l'Emiliano ofendre'ns indecentment i al senyor Giralte menar-nos les finan-

De Dijous — a Dijous

Petit o gros, ens ha estat concedit un Estatut d'autonomia. Ara que tenim un Estatut seria un greu error abandonar la propaganda del sentiment catalanista. El patriotisme és un sentiment. Si contra aquest sentiment volguéssim fer l'esperit fort, com plau als internacionalistes, ens exposaríem a perdre l'esperit molt aviat o a trobar-nos inermes.

No sóc pas dels que creuen que sigui lícit al sentiment catalanista explotar els instints primaris del poble fins arribar a fabricar càntirs, elàstics i anells amb l'escut de Catalunya. Però, molt pitjor que aquests excessos seria voler-se blindar contra el catalanisme sentimental i fer-ne mofa. D'aquest sentiment n'ha perseguit tota l'actuació del catalanisme cultural i polític.

Dic això perquè hi ha gent, més o menys infectada per cabdries que afortunadament no tenen cap novetat, que creu que ha arribat l'hora de fer foc nou i que tota la història del catalanisme, les modalitats del sentiment catalanista i els homes que han inspirat aquests cinquanta anys de lluita són vells records que poden anar a la foguera. Certament cal fer foc nou, però cal pensar que potser el triomf actual no és tan impressionant com l'esforç d'aquests darrers cinquanta anys.

Aquesta dèria de fer un foc nou que no respecti res la vaig sentir exposar davant l'estàtua de Rafael de Casanova. El meu contraopinant no es recatava de manifestar que la peregrinació anual al monument al representant de les víctimes — ja podem dir els màrtirs — de 1714 feia olor de catalanisme dels temps del Cu-cut i dels Pomells.

El que així em parlava era un neocatalanista, un nou vingut al catalanisme. El seu patriotisme i el seu esperit de ciutadania, per molt respectables que siguin, no podrien pas comparar-se amb els d'un patriota. Els sacrificis que ha fet, els diners que el catalanisme li ha costat, podrien embolicar-los amb una fulla de bruc.

En l'expansió del seu sentiment, el catalanisme ha estat més aviat discret. D'aniversaris com el de l'11 de setembre no se'n commemora cap més en tot l'any. És l'aniversari de la derrota definitiva, però, per això mateix, pel seu dramatism, és el que més ha impressionat el poble. Cal, doncs, mantenir aquesta commemoració encara que no reparteixin cops de sabre davant del monument, i encara que suposéssim que en aquell indret no se'n repartiran mai més.

Durant molts anys, davant d'aquella estàtua, han vibrat milers de catalanistes. No hi ha en tot Barcelona una altra estàtua que hagi fet tant servei. Segurament hi ha molts patriotes que no han tingut altre aliment espiritual que cerimònies així.

I no estaria malament que inventéssim alguna altra festa patriòtica, encara que no fos tan fúnebre, millor si commemorés algun episodi de la Catalunya triomfant. Com a element de propaganda no en concedeix més eficac. Una manifestació com la de diumenge ja més catalanistes que deu mil mitings. I si tot fent aquestes festes alimentéssim el catalanisme sentimental d'una manera més fonda, com per exemple fomentant l'estudi de la història de Catalunya, hauríem fet foc nou tot revivint el foc vell, sistema molt acreditat fins ara. El partit polític que faci aquesta feina té assegurats llargs anys de vida. — M. B.

MIRADOR INDISCRET

Estratègia defensiva

Quan la manifestació que dissabte s'organitzà al parador del passeig de Gràcia arribà al Pla de l'Os, es produí una xiuclada quasi tan imponent com la manifestació, dedicada al Círcol del Liceu, els amples finestrals del qual eren foscos i sense guarnir.

Com que els xiulets augmentaven i no era impossible que derivessin en una protesta més directa, tingué lloc una maniobra estratègica.

Uns quants senyorassos deixaren de reparar-se als confortables seients i sortiren tan aviat a un balcó com a l'altre, agitant mocadors amb energia insospitada i cridant «Visca Macià!»

Aleshores el públic, bonatxàs, aplaudí.

Lluny d'osques

Un dels manifestants, aleshores, digué al seu company:

—Em sembla que ara ja s'hauran convençut del fracàs dels trenta anys de la seva política. I que havien de dur l'autonomia aquesta gent!

Havia confós el Círcol del Liceu amb la Lliga Regionalista.

Fent de personatge

Hom remarcava, en un dels cotxes dels parlamentaris catalans, un xicot de cabells rutilants que saludava amb grans gestos amicals i condescendents els aplaudiments de la gentada.

Ben mirat, ben mirat, no semblava un diputat, i el bo del cas és que no ho era. Algú l'identificà: era un ex-estudiant de Dret, afiliat a la F. U. E., que té per nom Eduard Baronet, que va trobar aquella la manera més còmoda d'anar a la manifestació.

De protegit a protector

Fa pocs dies coincidiren a Madrid els coneguts periodistes el Màrius Aguilar i el Paquet Madrid. El primer es planyia al segon de l'orientació política que pren el seu amo, Pich i Pon, i que, naturalment, es reflecteix en els diaris que el Màrius dirigeix més o menys. L'ex-brillant ecoista, ajornat, ja no vol passar més la maroma. Només de pensar que ha de fer de lerrouxista, li vénen uns rodaments de cap que ni el Cerebrino Mandri hi és a temps. Però la vida té les seves exigències: el Màrius es veuria obligat a demanar el seu reingrés a la burocràcia?

—No t'amoïnis, Màrius — digué el Paquet Madrid —. A les vinents eleccions seré diputat de la Generalitat, i et faré secretari meu.

El que el Màrius trobà més vexant de la proposició és que el seu ex-protègit li hi va fer amb tota la bona fe.

«Por mares nunca

d'antes navegados»

Tothom sap que el doctor Josep Xirau és catedràtic de Procediments a la Facultat de Dret barcelonina. No són tants els que saben que aquest catedràtic se'n ha tornat un gran balandrista, que fins ha pres part en unes regates Barcelona-Tarragona. És cert que va arribar-hi tan tard que ningú no se'n va adonar i els seus alumnes, que volien ovacionar-lo, l'esperaren endebades.

L'altre dia, esportivíssimament abillat, dret dalt de la coberta, una mà protegint-se els ulls, el doctor Josep Xirau navegava amb el seu balandre en aigües del port, a poca distància del Club Marítim. A la terrassa de l'edifici hi havia algú que, im-

pressionat pel posat del navegant, va cridar, com a la història de Colom que ens ensenyaven a col·legi:

—Tierra!
El doctor Xirau, en sentir-ho, va desaperèixer com per escotilló per l'escotilla del balandre.

No val a confondre

El regidor Costa, un dels indiscrets de l'Esquerra, a estones perdudes fa de president de la Federació Catalana de Futbol. Els elements esportius, en assabentar-se que el regidor Costa havia estat expulsat del partit per celebrar reunions polítiques en un local polític que no era altre que el de la Federació, s'atreïren a insinuar-li que seria molt elegant que dimitís.

El ciutadà Costa va escandalitzar-se i diuen que va exclamar:

—A què ve això? Una cosa és l'esport i una altra la ciutadania.
Evidentment, evidentment...

Les coses fàcils

Quan dissabte al vespre el senyor Carrasco i Formiguera arribà al local de la Unió Democràtica de Catalunya, on es celebrava un miting en commemoració de l'onze de setembre, parlava l'orador senyor Mitjavila. La presència del diputat català fou rebuda amb grans aplaudiments i per tant hagué d'ésser interromput l'acte. Quan el senyor Mitjavila repregué el discurs, segurament emocionat per aquella rebuda triomfal al líder del partit, continuà:

—No ens entusiasmem amb aquestes coses fàcils, puix que només ens pot satisfer una íntegra llibertat.

El senyor Carrasco va somriure irònicament.

Encara!

Amb data del 26 d'agost, circularen per Puigcerdà uns B. L. M. invitants, de part de l'alcalde de la població, senyor Jaume Cadeffau Barrera, a assistir a rebre el president de la Generalitat, que l'endemà arribava en visita oficial.

El B. L. M. era tot en castellà, no sols la part litografiada, cosa que podria explicar-se per esperit d'aprofitament i estalvi molt lloable en l'administració municipal, sinó l'afegida a màquina.

Res, conllevància portada fins al capdamunt.

Religió i economia

Es cosa sabuda que el poeta Salvador Perarnau, conreador de la poesia floralca, presumeix d'ésser l'home més laic de Barcelona. Aquesta presumpció seva l'ha fet famós a totes les penyes literàries. Sembla, però, que l'abstenció religiosa no el priva de concórrer a tots els certàmens catòlics que es celebren a Catalunya. El darrer premi l'obtingué al certamen catòlic de Canet de Mar.

A propòsit d'això un amic seu de la penya del Cafè de la Rambla li digué:

—Sembla que us convertiu al catolicisme?
—Una cosa és la religió i una altra les pessetes — replicà.

Un negoci nou

Amb motiu de la Volta ciclista a Catalunya, cada any s'han de crear noves organitzacions. Enguany ha estat un calvari el problema de les comunicacions telefòniques des de les poblacions finals d'etapa. Els periodistes s'hagueren de multiplicar per tal de poder ésser al lloc on es feia la classificació i a la cabina telefònica.

En Fina, però, trobà la solució:
—L'any vinent — digué — organitzaré un servei de cuistes i així, a més d'ésser primer, encara hi guanyaré pessetes.

El soroll a les grans ciutats

Rovira i Virgili, acompanyat d'un destacat directiu del Partit Catalanista Republicà, venia en cotxe des de Tarragona. Així que, ja dins de Barcelona, es descobriren els primers signes de vachierització, l'al·ludit polític feu elogis de la tenacitat del regidor delegat de circulació que, dia darrera dia, duu a terme el seu pla d'organització del trànsit ciutadà.

—Oh!, i encara més — afegí —, ara es proposa una cosa evidentment lloable: acabar amb els sorolls excessius de la ciutat. Té per lema: «El silenci és l'ànima del treball».

—Tant se me'n dona — respongué Rovira i Virgili, certament un dels homes menys molestats per cap dels incomptables sorolls de Barcelona.

Una anècdota valenciana

Aquesta anècdota és vella, però es conserva inèdita. Va ésser-ne protagonista un valenc gairebé il·lustre i molt trempat.

Un dia, en un vagó del ferrocarril es va trobar, en el mateix departament, amb una mare i una filla de pocs anys. Pel camí van pujar una parella de guàrdies civils i passaren a seure al mateix departament. Veure els civils i posar-se a plorar la nena, fou tot u.

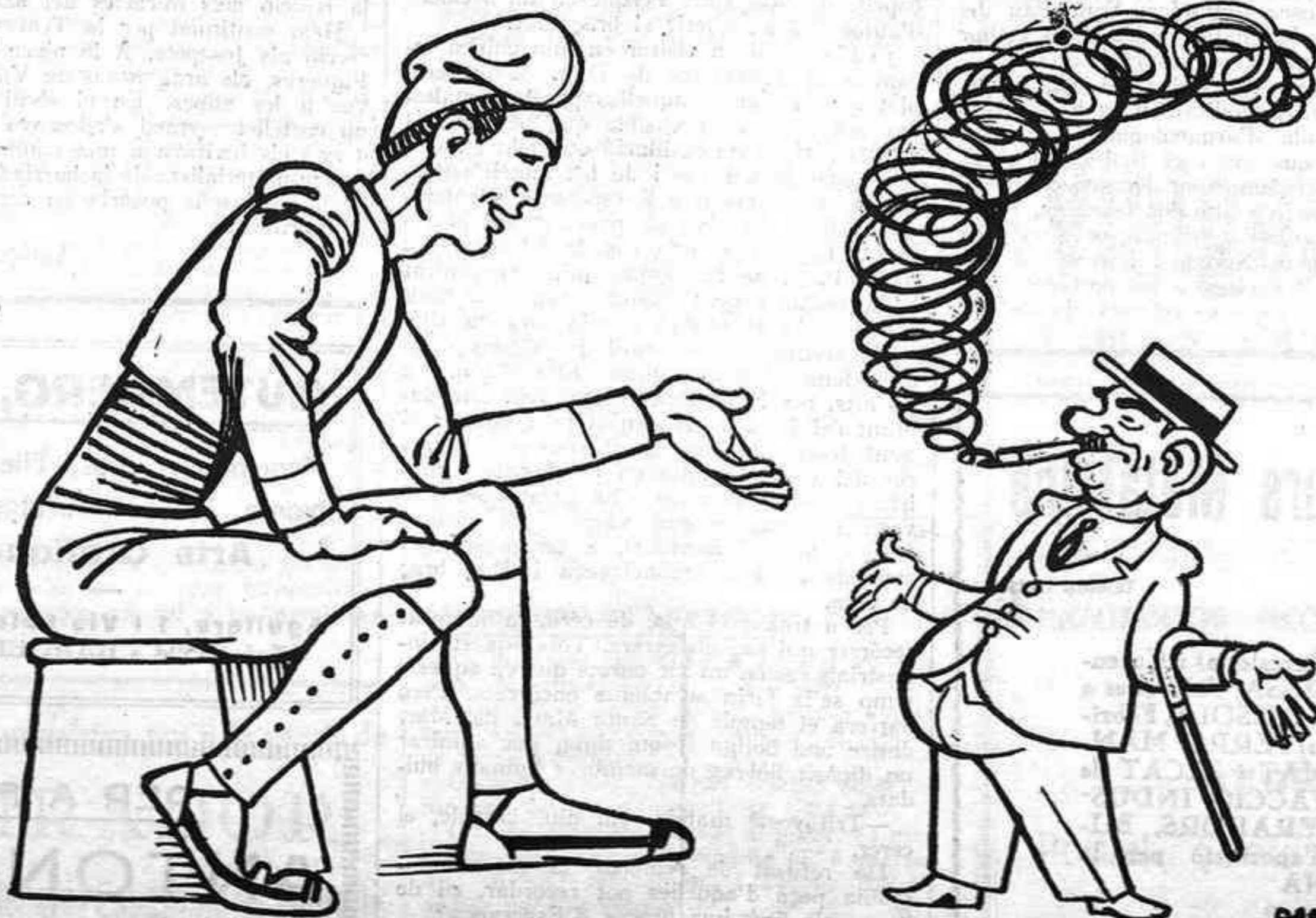
—Què tens?

—Què et passa?

La nena tenia por dels fusells dels guàrdies. La mare tot era dir:

—Ves quines manies!

Aleshores el valenc il·lustre intervingué:
—No en faci cas, senyora. Tots tenim les nostres debilitats. A la nena li fan por els fusells; en canvi a aquests senyors — digué senyalant els guàrdies — els fan por les aixades.

—Vaja, ja tenim l'autonomia. Ara deurem lligar els gossos amb llonganisses.
—No, però farem més: lligarem els ases amb ronsals.

Un empresari de boxa

A Barcelona acaba de fundar-se una nova empresa de boxa. Això no té res d'extraordinari, és cert; únicament hi ha un detall curiós que potser farà les delícies de tots plegats. L'empresari principal, diguem-ne el regisseur dels empresaris, és l'editor Sancho (a) Laura Brunet, autor del llibre *Desnudismo integral*. Serà curiós de veure si en les vetllades s'atrevirà a presentar els boxadors sense slips.

Armari de luxe

Es parla a l'Ajuntament, en un grup de funcionaris i periodistes, del luxós mobiliari que hom pot admirar a casa d'un regidor. —Al dormitori — explica algú que l'ha vist — hi ha un armari que té potser quatre metres de llarg. Les portes, amb miralls, es corren amunt i avall... —No segueixis! — interromp l'Adrià Vilalta, d'El Diuivó. — A dins deu dir: *Metropolitano Transversal*.

«Tiro de pichonas»

Fins ara coneixíem el tir de colom. Hi ha algú, però, que deu trobar que això dels coloms no és prou interessant i vol posar-hi noies. Així, almenys, es desprèn d'aquest anunci que llegim a *La Vanguardia*: «Se necessiten dos chicas para tiro al blanco. Pje. Virreina, 1.»

Ja és demanar massa

Un altre anunci de *La Vanguardia*: «Se desea joven soltero que habie alemán con 6 a 800 ptas. p. criar gallinas. Escr. a», etc. Francament, trobem que exigir que un home, per criar gallines, sigui solter, sapiga l'alemany i que tingui 800 pessetes, és massa.

R. I. P.

Des de fa uns quants dies a *La Nau* ha aparegut una nova signatura encarregada de comentar els esdeveniments internacionals. Al peu d'aquests comentaris hi han aparegut dues inicials que són tot un programa. Es tracta de les inicials I. P. Com que aquests dies ha corregut el rumor d'un pròxim fatal desenllaç de l'al·ludit col·lega, un amic nostre comentava: —Ja només li falta la R.

Monarquisme estival

En una de les colònies d'estiuets més acreditades, les senyorettes que eren de la primera volada l'any 1923 no poden dissimular llur fervorosa diècie per la reialesa (*Le temps était beau sous l'empire!*). Talmant com si agafés un rampell, una d'elles salta al piano i comença a teclejar la *Marxa real*. Irrupció del manager: —Per Déu, senyoreta, faci el favor, que comprometi l'establiment! La noia executant es retira, mig avergonyida, però una altra, que galleja d'haver-lo anat a veure a Fontainebleau, espetega: —Habrás visto? ¡Pues tocaré yo! L'encarregat, bo i prenent-s'ho a broma, aconsella a les senyorettes que juguin a *Un barco cargado de...* i a més agosarada respon: —Qué bien! ¡Será el «España 5», cargado de... personas decentes! Per tal de satisfer la primera penyor, la senyoreta castigada ha de conjuntinar semblances, i li pregunten: —A ver, María Luisa, dime el símil del general Barreva. —Pues mira, ¡Baby Lindbergh!

Montserratina

Ja hem dit alguna vegada que En Francesc Pujols puja sovint a la muntanya de Montserrat. Encara que no practica el catolicisme, considera, com els nostres catòlics, que Montserrat és la muntanya dels catalans. Amb motiu de l'estada que hi va fer el pintor Mir, treballant per l'exposició del concurs de pintura, En Francesc Pujols amb alguns amics el va anar a visitar. En Joaquim Mir, per la seva ampla simpatia, el prestigi del seu nom i la seva verbosa plena de color i d'interès es va fer l'amic íntim dels frares de Montserrat, que el van acollir amb atenció i amistat fervorosa i li van obrir les portes del monestir, on En Mir entrava i sortia com si fos a casa seva. El nostre gran pintor va voler que En Francesc Pujols i els seus amics coneguessin l'interior del cenobi, la magnífica biblioteca, la pinacoteca i sobretot els frares, dels quals En Francesc Pujols és un gran admirador, malgrat la diferència de religió que els separa. Un cop al convent van anar venint les presentacions. —Germà — va dir En Mir a una de les personalitats cenobítiques de la casa — tinc el gust de presentar-li En Francesc Pujols, que suposo que el deu conèixer... —Ja ho crec... Quina pinteta... — va respondre el germà mirant En Francesc Pujols, que va saludar respectuosament.

Perfum de miracle

Ens trobàvem en una botiga d'imatges, a l'ombra del gòtic de la Catedral. Hi havíem anat per un Sant Pancràs, però en ésser dins l'establiment ens feia pampallugues als ulls l'or de tantes corones i nimbes. Esperança saltava d'una estàtua a l'altra, inquiria noms, detalls, propietats... El venedor extremava la sollicitud. De cop, ens digué: —Vetequí una santa que ara ve molt dedicada. La seva mà dreta es recozava damunt la

Si investim la terapèutica, penetrarem en un món meravellós de superstició i de pietat. Esperança es moriria si arribat que és el dia de Sant Ponç no pogués anar al carrer de l'Hospital a rebre empentes i trepitjades, gairebé sota les rodes del tramvia, i omplir un mocador d'herbes benedides. Cal visitar d'una a una aquella estesa de parades al llarg de la vorera, mentre a banda i banda de carrer els sastres es fan l'ullet senyalant-se els contorns de les pàgines revingudes. Aquest acopi vegetal, junt amb

davant qualsevol amic l'estràfolari paquet que duia sota el braç. Un diumenge a la tarda hem pujat a Sant Josep de la Muntanya per un carrer mal empedrat, fet malbé el paviment per l'aigua que hi baixa en els dies de pluja. Impossibilitat per les voreres, ja que estan preses per una multitud de pidolaires, venedors d'estampes i de dècims de la rifa. Ens toquem amb capellans, dones vestides de negre, noies vint anys endarrerides de la moda, amb uns vestits gairebé fins als peus i unes tofes de cabell enormes sobre el clatell. El santuari és un edifici antipàtic, empedrat de caserna i de presó. Fou concebut pensant en les grans festes religioses, en què els romeus omplirien l'esplanada del seu davant. Però la construcció presumptuosa desentona d'aquell finíssim paisatge barceloní, endolcit pels verds dels baladres i castanyers, i sembrat de torretes d'arquitectura burgesa en to menor.

Els ex-vots de la Bonanova

testa d'una imatge farcida de guarniments. Nosaltrés ens hi interessàvem. —Es Santa Rita — ens informà —, l'advocada dels impossibles. Es venera a l'església de Sant Agustí... Però Esperança la considerà immediatament. No li feia el pes. Ella estava enterida per la mirada dolça de Sant Pancràs. L'infant aquest li havia robat el cor. Ens el quedàrem, malgrat el venedor ens assegurés que ara ja no es portava tant... La meua amiga és partidària decidida de la tradició. No és que es giri completament d'esquena a les novetats, no. Però abans d'adoptar-les, els exigeix una temporada de proves. Per això, en el ram de les creences, espera que siguin els altres els qui experimentin les virtuts dels sants. A ella li plau jugar sobre segur.

La farigola comprada el Dijous Sant a la porta de Betlem, constitueix el botiquí d'esperança, al qual recorre cada dos per tres. No acaben aquí els seus tòtems. Seria curiós fer un inventari de les estampes, medalles, escapularis, que ella conserva, barrejats amb faves de Sant Medí i una altra infinitat d'objectes que la lliuren de tot. Fins i tot coneix el procediment d'anular els perills de les tempestes. El dia 2 de febrer té cura de recollir les tres candelas —vermel·la, verda i blanca—, que li fan escoltar tranquil·lament els trons terrorífics, mentre da-

Mentre l'esperança pregava, jo he restat al vestíbul. Diríeu trobar-vo en una gruta, substituïdes les estalactites i estalagmites per sants, braços i caps de cera, crosses, escapularis, etc. No es veu ni un pam de paret, tapada tota pels ex-vots i uns quadros, darrera del vidre dels quals perduren unes flors marcides i uns hàbits morats amb cordons grocs. La pols ha mort tots els brillants. Predomina allí un tò únic: de misèria, de resignació, d'infelicitat. M'ha semblat que la cera degotava i que l'aire era emmetzi-

La fira d'herbes de Sant Ponç

Li havia costat qui sap el temps concedir la seva confiança a Sant Pancràs. Esperança no havia baixat a retre-li culte al temple del Pi fins que al voltant de l'arbre tendre que centra la plaça no s'arranglaren els automòbils luxosos, dels quals baixen unes dames imposants que per entrar a l'església han de cobrir pudicament uns braços llepats pel sol i l'aigua salada. Ara és la voga de Sant Pancràs! Són llunyans ja els dies aquells en què el noi santificat només rebia l'adoració d'unes velles que el visitaven de bon matí, entre el pot de la llet i *El Correo Catalán*. Aleshores es tractava d'un imatge semiclandestina; refugiada en un modest altar. Avui, Sant Pancràs, tothora il·luminat, presideix el temple, i les seves reproduccions, escampades per les parròquies de la ciutat, foragiten de llurs altars els sants del segon equip, sense virtuts curatives.

I no obstant, a l'altra banda de Rambla, li organitzen ja la competència. Sota les voltes de l'escapçada parròquia de Sant Agustí, puja de dia en dia el paper d'una altra imatge: aquella Santa Rita que ens oferia el venedor. El dia 13 de maig, en la plaça de la Igualtat i davant del mercat de la Boqueria, es congreguen els venedors d'estampes, les noies dels castells de flors i les dones dels ciris. Durant tot el dia, una corrua inacabable de devots penetra al temple, resa a Santa Rita, i de sortida posa els ulls estranyats damunt de l'actor Iscle Soler, condemnat a ensumar perpetuament la flaire de l'arròs de la Fonda de Sant Agustí, mig cos apressat dintre una xemeneia de pedra.

Jo no sé si un dia Esperança incorporarà Santa Rita al seu cos mèdic particular. Té sants per a preservar-la de tots els mals. A l'església de Sant Jaume, incrustada entremig de les bisuterieries en liquidació perpètua del carrer de Fernando, hi té Sant Blai, advocat dels que pateixen mal de gola, i Sant Andreu Avelí, per a evitar-li la feridura. En el cor dels barris populars, entre cafès i les sales d'espectacle, ella hi té ficat dintre una closca romànica, Sant Pau del Camp, que és la imatge destinada a vetllar que mai la prenguin atacs epilèptics. En lloc de visitar oculistes i odontòlegs, Esperança resa periòdicament a Santa Lúcia, encarregada d'arquologia, i a Santa Apòl·nia, la que evita el mal de queixal. I encara coneix un Sant Domènec que ni fet a posta per a evitar les febrades, i una multitud innumerable d'imatges —presidides per Sant Ramon Nonat—, l'atenció de les quals es manifesta per a les parteres.

Quant per tots els miasmes despresos de les crosses i dels hàbits. He hagut de sortir ràpidament, traspasant uns taulers darrera dels quals unes monges venien postals, imatges, didals, pilotes, anells, i un repertori infinit d'objectes record del Santuari. A fora fa de bon respirar. La visió és de somni. La ciutat, en el caient de la tarda, és inundada d'un gris perla suavisíssim que arriba a fer-la confondre amb el mar. Montjuïc, a mà dreta, s'ha emporprat lleugerament.

Jo no obstant, es veu que Esperança deixava de banda aquell Sant Cristòfol de la capella del Regomir. Perquè en un accident d'automòbil s'ha ferit el braç dret. Jo l'he anada a visitar en una clínica tocant a la Travessera de Dalt. M'ha semblat que per entre aquelles parets esmaltades era del tot impossible que penetrés el miracle. M'he fet la il·lusió que ella en sortiria guarida del cos i de tot aquell enfiat de devocions que li espeïen l'entendiment. Però tot això no passa d'una il·lusió meua. Esperança, una vegada ha estat donada d'alta de la clínica, m'ha comunicat la necessitat urgent d'anar a regraciar Sant Josep de la Muntanya per la seva curació. He cregut del tot inútil dir alguns mots en defensa dels cirurgians. Ella diu que a les nits, per la finestra oberta, veia com damunt del jardí de la clínica es gronxava el Sant Josep, mentre els altaveus de les torres del veïnat vomitaven els fox-trots més irreverents. Esperança s'ha jurat que, una vegada bona, pujarà carrers de Gràcia amunt, fins al Santuari, a fer present al sant de la seva reconeixença i d'un braç de cera.

Per a trobar el braç de cera, m'ha tocat recórrer qui sap els cerers. Tots aquests industrials resten un xic parats que en aquests temps se'ls facin semblants encàrrecs. Però darrera el temple de Santa Maria del Mar, dintre una botiga fosquíssima, puc admirar un dipòsit llobreg de membres humans buidats. —Tria vostè mateix — em diu, amable, el cerer. He refusat de remenar la mercaderia. Quina peça d'aquelles pot recordar, ni de lluny, els finíssims braços d'Esperança? Pel carrer ja, caminava com amagant-me, arrambat a les façanes, car pensava en l'embull en què em trobaria per a justificar

nat per tots els miasmes despresos de les crosses i dels hàbits. He hagut de sortir ràpidament, traspasant uns taulers darrera dels quals unes monges venien postals, imatges, didals, pilotes, anells, i un repertori infinit d'objectes record del Santuari. A fora fa de bon respirar. La visió és de somni. La ciutat, en el caient de la tarda, és inundada d'un gris perla suavisíssim que arriba a fer-la confondre amb el mar. Montjuïc, a mà dreta, s'ha emporprat lleugerament.

Quan Esperança ha complert totes les seves obligacions piadoses, hem abandonat l'altura de Sant Josep de la Muntanya. Hem descendit a poc a poc pel carrer costerut. A baix a la Travessera, cada tramvia que para deixa anar una gentada negra que s'enfila amunt a cavall de la fe, cap al Santuari. El crit de la primera granota trenca la monòtona cantarella d'un vell que ens ofereix, per deu cèntims, tota la vida i tota la relació dels miracles del sant. Hem continuat per la Travessera, en direcció als Josepets. A la plaça d'Estanislau Figueres, els aragonesos de Vallcarca jugaven a les xapes. En el sòcol d'un fanal, un cartell vermell s'adreçava als treballadors i els invitava a una conferència en un centre materialista de la barriada, en el curs de la qual se'ls posaria en coneixement de la Veritat...

ANDREU A. ARTIS

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus Apartat 190
Tel. "Carbur"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES I FERRO SILICI :: SOCARRIMAT I SECAT DE FILS I PECES SEDA, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI ■ Màxima rapidesa
Màxima qualitat

ARCS, 7 : TELEFON 18664 : BARCELONA

L'ESTATUT DE CATALUNYA

El que en diu En Pujols

—Què opineu de l'Estatut?
—Ja coneixeu el meu ideari polític. S'ha de potser de tan conegut, ja comença a fer tuf, encara que no sigui, com no és ni molt menys, un ideari cadavèric. Ja sabeu que jo no era partidari de la independència de Catalunya ni de cap separació, i fins que per començar la tasca política catalana no reclamava com immediata cap mena d'autonomia ni ampla ni estreta. Amb vos ja n'havem parlat manta vegada. Ja sabeu que jo sóc i seré sempre partidari decidit de l'hegemonia de Catalunya damunt d'Espanya, o més ben dit, de l'imperialisme ibèric, que deia En Prat de la Ribera.

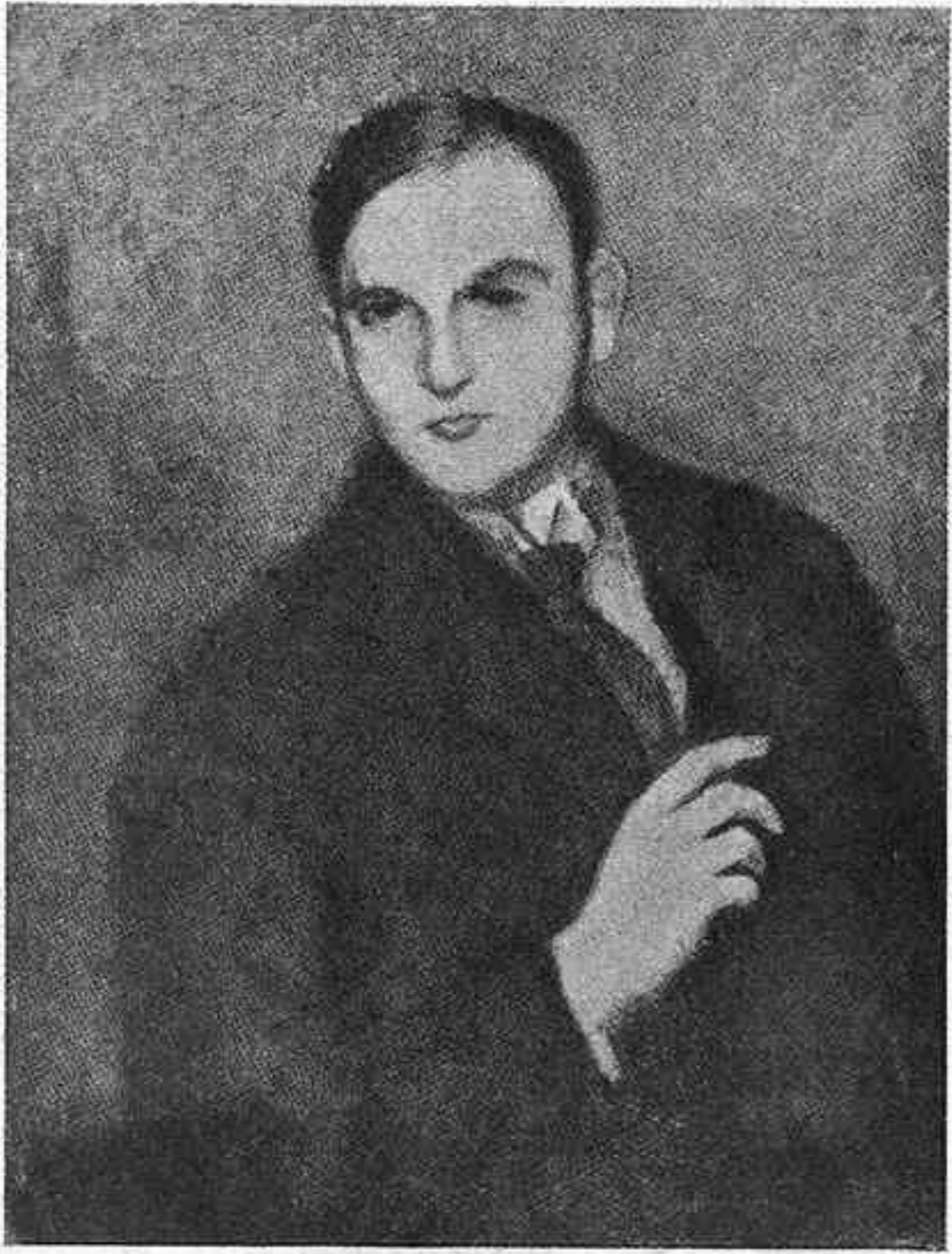
«Jo crec sincerament, com tothom sap, que als catalans ens convenia molt més començar per ocupar la presidència del Consell de ministres de l'Estat espanyol i paulatinament els altres llocs de govern, i ajudats de tots els espanyols de bona voluntat i bona orientació, anar implantant el sistema federatiu a Ibèria, de mica en mica, donant llibertat a les nacionalitats pimgallianes que les demanessin i ensenyar-les a demanar i a usar a les que encara no en saben prou, com per exemple Castella, que havent estat tan hegemònica com amb el temps ho puguem ésser nosaltres, té un concepte antiquat i passat de moda de l'imperialisme. Quan veig algun castellà imperialista a la seva manera rànica, o, com deia Pau Claris, superba i miserable, d'aquells que encara voldrien imposar la llengua llur, perquè la catalana desaparegués del mapa, potser encara d'acord amb alguns catalans que encara queden, perquè de tot hi ha de tot, sempre li dic que el dia que nosaltres els dominarem si volen parlar català els ho estimarem en gran manera, però els declararem el castellà obligatori i no permetrem altra llengua oficial per Castella. Si veiem que la decadència, ja iniciada, els porta fins a l'extrem tràgic d'oblidar llur llengua gloriosa, nosaltres farem tot el que podem per conservar-los-hi, tal com mereix. Cosa que l'hegemonia castellana no va saber fer, encara que els catalans van fer tot el que van poder per facilitar-li la despòtica tasca. Us he de dir, però, perquè ja sabeu que de la mateixa manera que dic una cosa en dic una altra, que malgrat tot no va mancar a Castella Joan de Resa, que l'any 1555, quan els catalans ja havíem oblidat la llengua d'Auziàs March i escrivíem en castellà, va publicar en llengua catalana o llemosina, que en diu ell, la famosa edició de Valladolid de les obres completes del nostre poeta nacional, el sublim Auziàs.

«Tornant doncs al nostre tema, i donades aquestes premisses que us exposo, ja podeu deduir vos mateix la conseqüència que en dedueix, sobretot coneixent-me com em coneixeu. Les conseqüències d'aquestes premisses em donen la base de l'opinió que vos em feu l'honor de demanar-me respecte de l'Estatut aprovat. Jo crec que el millor que té aquest Estatut és precisament l'ésser esquitit. Això ens permetrà continuar intervenint en la direcció d'aquesta malaurada Ibèria, que necessita més de nosaltres que nosaltres d'ella. Com més facultats es reservin els espanyols centralistes, més ocasió ens donaran per intervenir. Crec que Catalunya ha d'agrair a Castella que li hagi acceptat l'ideal de transformació del nacionalisme espanyol, perquè sempre és d'agrair, però encara que sembli estrany encara li hem d'agrair més que el vagi acceptant de gota en gota.

—Què creieu que ha contribuït més a aquest triomf de Catalunya?
—Les coses de la vida han fet, com generalment fan, que resultés que aquest Estatut moderat amb comptagotes, ha estat portat a realització pels partidaris de l'Estatut extremista. El programa mínim del Tivoli ha triomfat en mans dels partidaris del programa màxim de l'Havana, hereus d'aquells nacionalistes catalans de l'Esquerra Catalana, molts dels quals, després d'haver-lo trobat estret, van acabar com jo votant la Lliga. L'Estatut extremat d'En Macià, ha fet triomfar l'Estatut moderat d'En Prat de la Ribera.

—I de l'esforç de l'Azaña, què en penseu?
—Hem d'agrair al governant senyor Azaña que hagi resumit en una sola hassanyia

o gesta el programa d'En Lerroux i el programa d'En Cambó. Aquesta inspiració ha estat la base sòlida de la seva obra. Ha sabut aprofitar al vol els avantatges dels treballs que el pobre Lerroux i el pobre Cambó han fet durant trenta anys. El cas que ara es presenta és molt freqüent en la història de la humanitat. En Lerroux ha treballat tota la seva vida per portar la República. Ve la República i no troba manera humana, pobre home, d'ésser poder,

Francesc Pujols, per Canals

com la lògica indicava. En Cambó, pobre xicot, ha treballat tota la seva vida per l'organització autonòmica d'Espanya. Comença aquesta organització i el nostre Cambó, com li diem La Veu i jo, tampoc pot ésser poder. Ve el senyor Azaña, completament desconegut, i posant-se al mig els aparta i fins, de moment almenys, els elimina. Però no cal oblidar que sense l'obra d'En Lerroux i d'En Cambó, l'esdeveniment del senyor Azaña no hauria estat possible ni en somnis. Si quan En Lerroux i En Cambó lluitaven a Catalunya, s'arriben a posar d'acord, el senyor Azaña no hauria tingut a la mà les bases que ara ha sabut jugar amb tanta oportunitat com sort. El senyor Azaña, fent el joc dels socialistes, ha fet amb ell mateix l'acord que tant no va saber o no van poder fer En Lerroux i En Cambó, no sé per culpa de qui, perquè jo us pur dir que almenys fa vint-i-cinc anys, un dia a Madrid En Cambó em va dir: «Cregueu, Pujols, que si algun dia tinc lleure per escriure les memòries polítiques de la nostra època, quan parli d'En Lerroux us quedareu parats, perquè és un home molt més formidable del que us podeu imaginar.» «Aquest governant, doncs, el governant senyor Azaña, ha vist clar que tots els governants dinàstics, fins la dictadura i la mateixa monarquia, havien anat caient vergonyosament l'un darrera l'altre, no sols per haver comès l'errada grotesca de posar-se contra Catalunya, sinó per no haver-se sabut posar al nostre costat, acceptant senzillament l'ideari acompassat d'En Prat de la Ribera, cosa que no costava res ni aleshores ni ara.

«Tal com el nostre estimat Macià va saber veure que el catalanisme s'havia de recolzar en la República i sobretot en les idees d'extrema esquerra, el senyor Azaña ha comprès des del primer moment que la República espanyola, filla de l'Empordà, i els ideals espanyols d'extrema esquerra, fills de tot arreu menys d'aquest país, s'havien de recolzar en el catalanisme. I tal dit tal fet. Va convèncer els socialistes que l'han ajudat a fer l'obra, encara que ell no sé si voluntàriament o involuntàriament, hagi fet com va fer a Alemanya ara darrerament el canceller senyor Brüning, que malgrat ésser conservador i catòlic, que ja és tot el que es pot arribar a dir, per tal d'aguantar-se a la presidència del Consell de ministres es va deixar lligar de mans i de peus pels socialistes fins que Hindenburg els va dir prou a ell i als que el lligaven. M'han dit els que els coneixen que l'Azaña no és ni conservador ni catòlic, però ningú no m'ha assegurat si és socialista ni si és nacionalista com nosaltres els catalans.

«Jo, a aquest senyor al qual no puc negar un aplaudiment i una admiració sincera per haver fet el que no van saber fer els altres, com aquell desgraciat de Primo de Rivera, que tenint-ho a la mà, s'ho va deixar perdre, li tinc una simpatia per la franquesa del seu rostre, francament natural, i per la decisió amb què ha portat la iniciació del nostre problema damunt d'Espanya. El que em fa gràcia és que un home com ell, que ha fet com us deia una gesta o veritable hassanyia, escrigui Azaña sense hac. Aquesta manca d'ortografia em sembla un republicanisme exagerat, perquè una paraula de la significació de gesta brillant i heroica, coronada per la hac, que perdi aquesta lletra inicial, sembla un rei o un heroi sense corona. Trobo que el senyor Azaña, gran republicà, trobaria una grafia pel seu nom digna de la posició brillant i heroica que s'ha sabut crear tornant-se a posar la hac, com un rei o un heroi que es posa la corona.

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

Mirant a fora

Una desil·lusió

Frederic II, el Gran, el fundador del realme de Prússia, l'Ídol dels nacionalistes alemanys, no hauria tingut tanta sang germànica com caldria? Així ho assegura un historiador, Forst de Battaglia, que ha fet la genealogia i ha vist que, a la cinquena generació, endarrerera en el temps, Frederic tenia com antecessors nou alemanys, cinc francesos, dos holandesos, un anglès, un danès; a la novena, es comptaven quaranta set francesos contra setanta nou alemanys, i a l'onzena, tres vegades més d'aquells que d'aquests.

Es clar que els hitlerians podran al·legar que només la meitat dels orígens són segurs del tot: la meitat femenina. Però, fet i fet, ja és massa sang francesa pel fundador del realme de Prússia!

El personatge més important

Segons Die Ente, de Berlín, un dia d'aquests Hitler havia de presidir una reunió de nacional-socialistes. Sala plena, cants, crits de «morin els jueus!» i altres, etc. Arriba Hitler amb el seu estot major. El cabdill ex-tinyaire s'avança sobre l'estrada, estén el braç demanant silenci. S'hauria sentit volar una mosca. S'acosta al micròfon... i no diu res. Què passa? Adolf ha perdut la veu, o les idees? Què espereja? A un que se n'estranya, Strasser li ho explica.

—Encara no ha arribat el personatge principal.

—El personatge principal?

—Sí, home: el fotògraf!

El símbol de l'àguila

Sobre el respall de cuir de l'escó presidencial del Reichstag figura una àguila daurada, però ja una mica descolorida pel fregadís de la levita del president Loebe, que durant dotze anys ha dirigit els debats del Parlament alemany.

Loebe, que ara ja no presideix el Reichstag, veia un símbol en això: l'esforç republicà gastant progressivament l'esperit de l'antiga monarquia.

Però avui es veu que l'àguila daurada és més dura de pelar del que tothom pensava.

Canvis de títol

Els dos líders del centre catòlic alemany, el doctor Brüning i monsenyor Kaas, han jugat un paper important en les negociacions amb els nazis.

No és gaire fàcil trobar personalitats més diferents. Brüning és fred, reservat, d'una reserva eclesiàstica. En canvi, Kaas és ardent, combatiu i atreït.

Els socialistes, sovint, els anomenen canviants i el títol: el doctor Kaas i monsenyor Brüning.

Contra qui?

El general Coen Brits, mort ara a Plaxtrand (Transvaal), fou un dels herois populars de la guerra anglobòer. Dels capítols d'aquella gesta, Dewet era cèlebre per les seves astúcies. Botha per la seva lleialtat, Smuts pel seu seny polític, Brits pel seu valor. Botha deia d'ell que mai estava tan content com quan es trobava davant d'un perill, i com més gros millor.

En 1914, quan esclatà la guerra europea, Botha escriví al seu antic company pregant-li de preparar la mobilització. Brits li contestà:

—Tot seguit mobilitzo. Però, contra qui, els alemanys o els anglesos?

La boutade, però, no l'impedí de servir brillantment a l'Àfrica Oriental alemanya.

Un lapsus

Era durant l'interrogatori que el governador Roosevelt feia a l'alcalde de Nova York, Jimmy Walker, acusat de fer favors als amics a despesa dels interessos de la ciutat, favors que li han valgut bones quantitats de dòlars. A un moment donat, Roosevelt pronuncià aquestes paraules:

—Mr. Johnny Walker té la paraula. Johnny Walker és una de les marques de whisky més antigues i més conegudes del món.

Els assistents, sabedors dels costums de l'alcalde, poc conformes amb la llei seca, no pogueren resistir-se a una dolça hilaritat.

De rei a burgès

Quan, fa alguns anys, Amanuà, que aleshores era rei de l'Afganistan, va venir a Europa acompanyat de la seva dona, els països que visitaren el tractaren d'allò més bé. França els deixà una cambra que havien ocupat Napoleó i Josepina, Anglaterra organitzà en llur honor una batalla naval i Alemanya una de terrestre amb assistència del mariscal Hindenburg. Adhuc els soviets oferiren recepcions al rei més democràtic del món, segons es deia.

Tot just tornat al seu país, Amanuà fou destruït per una revolució.

Actualment viu a Roma, fent de propietari. Amb les joies de la seva dona, comprà una casa de lloguer i ara se'n fa una altra. L'ex-rei de l'Afganistan ara regateja amb els llogaters.

Una opinió de Gladstone

El president del Consell francès es proposa de pronunciar, el 2 d'octubre vinent, un important discurs polític, única manifestació del cap del govern abans de la represa de la vida política.

Un sol discurs. Herriot sembla voler tenir en compte el consell de Gladstone.

Un dia, algú preguntava al great old man quants discursos pot preparar un home polític en una temporada. I l'home d'Estat anglès va respondre:

—Si és un ximple, una dotzena; si és una mediocritat, dos o tres; si és un home d'altres capacitats, un només.

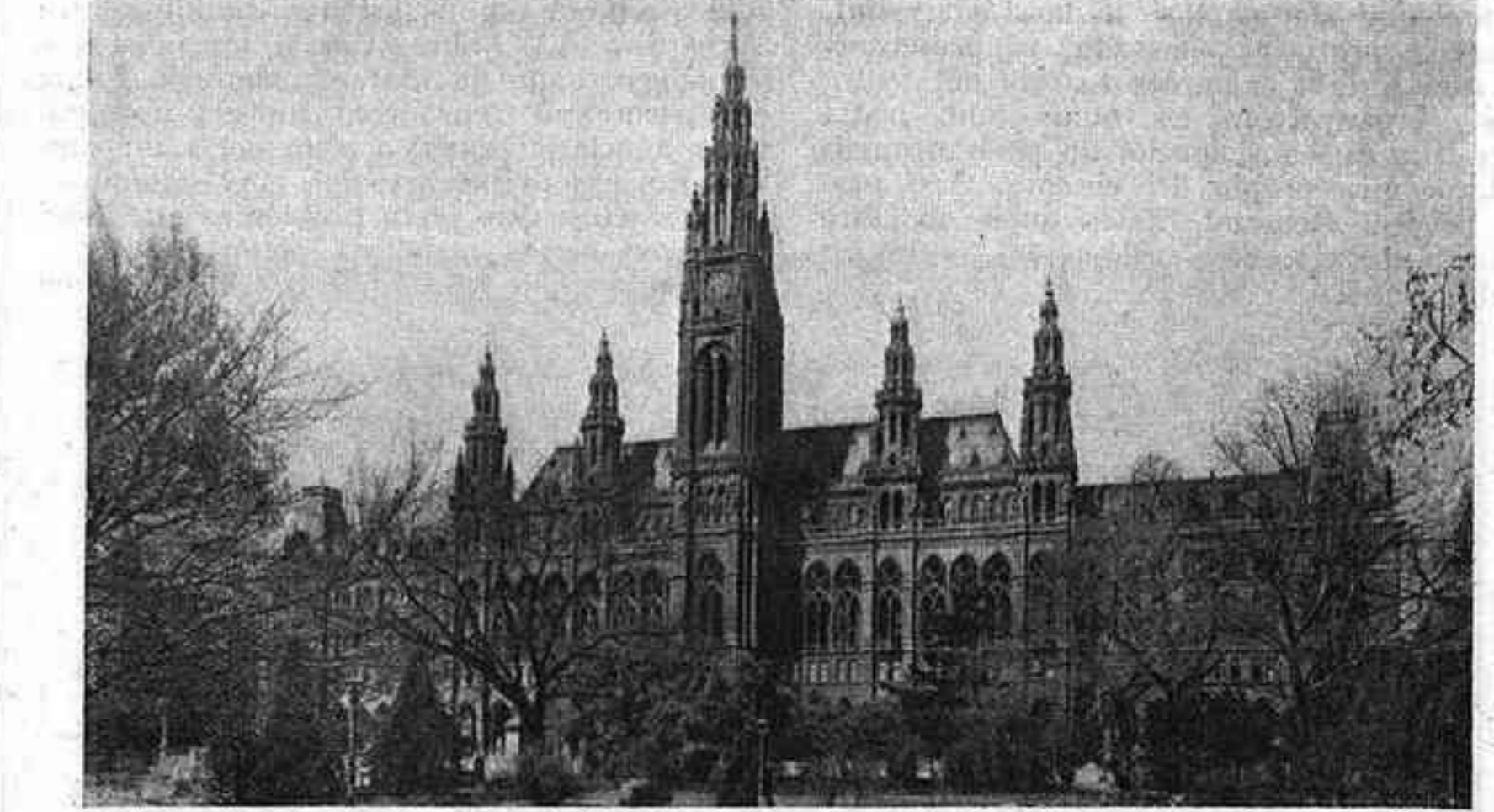
ELS PAISOS DANUBIANS

La Conferència Econòmica de Stresa

Sobre les ribes del llac Major, en l'encinadora Stresa, el senyor Bonnet ha volgut reunir la Conferència Econòmica que ha de decidir qüestions que s'arrosseguen des de fa més de dos anys, per alleujar les dificultats materials dels pobles danubians i de l'Europa central en general.

També aquesta Conferència, com fatalment ha ocorregut amb tantes altres, s'ha iniciat en un moment psicològic poc propici. Quasi contemporàniament a la seva

només els delegats francesos segueixen una directiva clara i precisa, animats de l'únic propòsit d'acudir en ajut seriós d'unes poblacions que pateixen. França, en efecte, ha demostrat moltes vegades la seva bona voluntat de treballar, exempta de qualsevulla preconcepció política en favor de les nacions danubianes. Adhuc el seu pla presentat a Stresa, que és, des del punt de vista tècnic, el més perfecte, s'esmerça únicament en aquest objectiu. Aquest pla pre-

Viena. — Rathaus

convocació, Alemanya — per usar una comparació del Times — s'ha llançat com un elefant sobre França per notificar-li la decisió presa d'armar-se com li doni la gana, a despit del Tractat de Versalles. Aquest pas del govern de Berlín no podia deixar d'influir i de torbar l'ànim dels reunits a Stresa. Ni — com és fàcil de comprendre — menys estupor i disgust deu haver produït l'actitud del govern de Roma, que ha reconegut ben fundades, des dels punts de vista jurídic i polític, les pretensions de Berlín. La mala fe de Mussolini apareix evident, quan hom pensa que les pretensions alemanyes són del tot oposades a l'esperit i a la lletra del Tractat de Versalles, el qual té valor de llei per a tots els Estats signataris, entre els quals hi ha Alemanya.

No ha estat doncs sota bons averanys precisament que s'ha iniciat la Conferència Econòmica. Sembla, però, que les aigües del llac Major siguin menys excitants que les d'aquell altre llac situat enllà del Simplon, i la Conferència es desenvolupa sense massa nerviosisme, almenys per part de gairebé totes les delegacions. I això potser perquè Bonnet ha dut una minuciosa cura a l'organització dels treballs, a fi de fer-los menys difícils.

Esguardant el passat, quants projectes no han estat estudiats a fi de guarir els mals de l'Europa central i especialment dels països danubians? Projectes de la Societat de les Nacions, projecte Tardieu (que era un dels més pràctics), projecte Benes, projecte Brüning, projecte Grandi, etc. Les causes de llur fracàs són de mena política i tècnica. Políticament, perquè l'Europa central constitueix dissortadament una zona massa sovint passivament sotmesa a certes atraccions; tècnicament, perquè en el fons no hi ha cap mitjà d'impedir que els Estats danubians produeixin més del que poden vendre o consumir. Com dur a la realitat, doncs, acords preferencials entre agricultors que es fan competència o entre industrials que són en nombre superior a les necessitats? A més a més, cal no oblidar que hi ha nordamericans i canadencs darrera la porta, per impedir que la tanquin.

Sentades aquestes dificultats, és lícit de preguntar-se si a Stresa serà possible de realitzar el mínim de solidaritat indispensable per intentar una obra de reconstrucció.

Si hom no sortís de la part tècnica, probablement fóra possible d'assolir algun resultat. Però, quants d'aquests plans econòmics no enclouen segons fins polítics? El projecte italià, per exemple, en conjunt sembla excel·lent; però ben examinat per peces menudes apareix enganyador i, si es dugué a la pràctica, suscitaria majors dissidències que les ja existents entre les nacions europees. Alemanya, a Stresa, es mostra més dòcil que mai als desigs de Mussolini, per fer-se perdonar l'actitud presa a Lausana de disconformitat als punts de vista del Duce.

Un ràpid examen objectiu de la situació creada en el si de la Conferència, fa veure — entre les intrigues de la delegació italiana i la impudència de l'alemanya — que

veu la reorganització del mercat danubià, la qual cosa podria tota sola bastar a atenuar, si no resoldre totalment la crisi. Es un projecte senzill, i si a Stresa hom hagués de restar en el camp estretament tècnic, la seva aprovació podria considerar-se com a segura. Però algunes actituds de la delegació anglesa, algunes reserves seves, el llenguatge de la gran premsa de Londres, fan tèmper que primer que ningú serà el Foreign Office el que obstaculitzarà l'arribada a un pla qualsevol. Sembla que Anglaterra, per tal de mantenir la seva supremacia en el mercat de cereals, farà prevaler a Stresa un corrent contrari a qualsevulla acord, fent així també el joc de Mussolini, que té tot interès a mantenir el statu quo, per tal de conservar íntegra l'esfera d'influència feixista en molts d'aquells països, com Àustria, Hongria, etc.

Per ara és va endavant en l'estadi de comissions i subcomissions; es discuteix àmpliament, es subsegueixen converses més o menys discretes, es teixeixen intrigues... en resum, també a Stresa es repeteix allò que habitualment s'esdevé en totes les Conferències internacionals.

Hi ha pobles que pateixen? La crisi s'aguditzà més i més? Pels governs i per tots els que estudien els problemes econòmico-polítics, no hi ha pressa que valgui. Especialment quan es té la sort de «treballar» en un lloc com les ribes del llac de Stresa. Una conclusió, però, haurà de tenir aquesta Conferència. Desitgem que sigui la d'alleujar l'estat angoixós de poblacions que tenen el tort de no comprendre què signifiquen les exigències de la política internacional.

TIGGIS

Societat Tramvia de Barcelona, Eixample i Gràcia

La Junta Directiva convoca els senyors accionistes a Junta General Extraordinària pel dia 26 del corrent, a les onze del matí, al local de les Oficines, Ronda de Sant Pau, 43, principal.

Ordre del dia:
Ampliació de la seva xarxa i consegüent augment del capital social.

Per assistir a la dita Junta és indispensable, d'acord amb l'article 23 dels Estatuts, dipositar almenys 25 accions, cinc dies abans dels senyalats per a la celebració de la Junta.

Els dipòsits d'accions caldrà fer-los en la Caixa social, Ronda de Sant Pau, 43, principal.

Barcelona, 13 de setembre de 1932.

L'Administrador-Delegat,
ALFRED ARRUGA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges Marítims i Aeris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Excursions en Autocar

Poblet i Santes Creus - S'Agaró - Nord d'Espanya

Sol·liciti opuscles explicatius

CAMISERIA ESPECIALITAT EN LA MIDA
FITÓ
BARCELONA
Janne I, 11
Telèf. 11655

VESTITS DE BANY BARNUSOS
LA MILLOR COL·LECCIÓ
ELS MILLORS PREUS
LES MILLORS LLANES

F. Vehils Vidal
32, A. Portal Angel, 34
7, Plaça Universitat, 7

VESTITS DE LLANA BANY, A 6'75 PTES.

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges Marítims i Aeris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Excursions en Autocar
Poblet i Santes Creus - S'Agaró - Nord d'Espanya

Sol·liciti opuscles explicatius

EL CINEMA

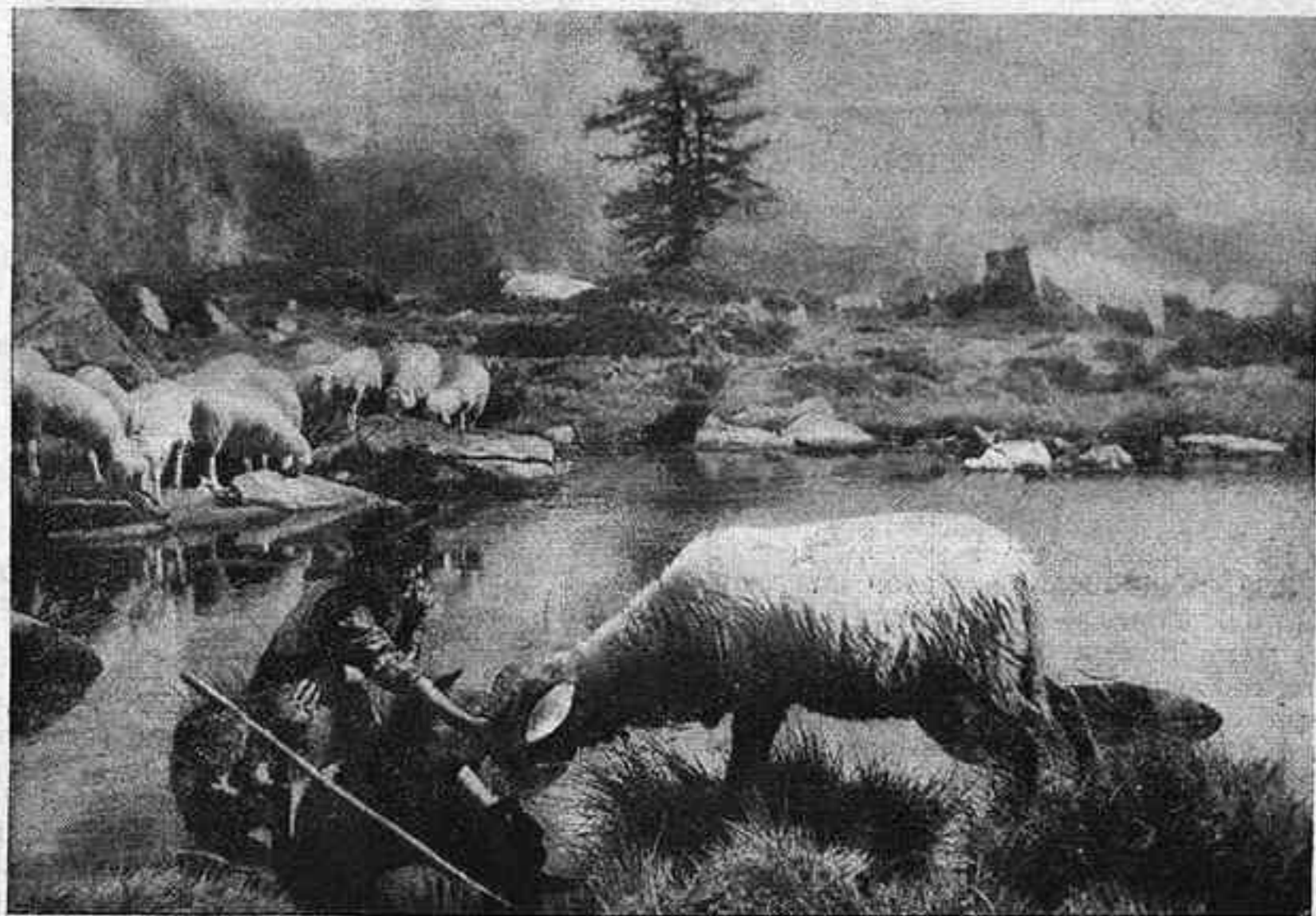
ESTETICA COMPARADA

Cinema i pintura

Quan Angel Valbuena i Prat va parlar-nos del teatre i del cinema en el curs de cinema que tingué lloc a la Universitat, durant la primavera passada, va presentar-nos una sèrie d'exemples extrets del teatre clàssic espanyol en els quals hom podia veure com una anticipació, un pressentiment de la tècnica pròpia del cinema. Així mateix procedí Rossend Llates quan un altre dia, allà mateix, ens parlava de la pintura i del cinema.

temps? Que ens sigui permès copiar aquí un fragment d'un manifest que allí a l'any 1912 signaven alguns artistes italians, entre altres Severini, Balla i Carrà. Paraules que participen d'aquella mateixa confusió i que ens permetran veure com un art nou pot venir a aclarir l'estètica d'un art vell; com una nova activitat artística — el cinema — ve a evacuar *ipso facto* problemes que esterioritzaven certes activitats pictòriques.

Heus ací que aquells pintors descobriren

De «La llum blava», film no estrenat encara a Barcelona

Hi ha una manera estàtica, vertical, de veure el món. Hi ha també una manera dinàmica, horitzontal, de veure'l. I en dir vertical i horitzontal no parlem de geometria, sinó de coses de l'esperit. Emprem aquests mots en el sentit que els dona per exemple Fumet en *Le Procès de l'Art*. Les millors obres de l'estatuària grega en el domini de la vertical, el *Tristany* en el domini de l'horitzontal. I el geni pictòric oscilla adés vers una d'aquestes actituds, adés vers l'altra. És el que comprenia Eugenio d'Ors quan afirmava que l'obra de Gótya pot tota transposar-se al cinema, a l'inrevés del que passa amb l'obra de Picasso, que és absolutament refractària a una visió cinematogràfica.

Captar el moviment dins les figures, heus ací un noble propòsit. Més enllà encara, emancipar les coses d'aquella perpètua mutabilitat a la qual estan sotmeses i convertir així una instantània en l'expressió més profunda i més veritable de l'essència d'aquelles coses, és la raó d'ésser de la pintura. Per això és quelcom desconcertant sentir dir a un Marcel l'Herbier que d'ençà que va tant al cinema els quadros del Louvre li apareixen sota el signe d'una immobilitat graciosa. El cinema ha vingut a donar-li una representació més exacta de les coses i ara vegeu-ne la pintura desvaloritzada. Un home com Elie Faure ha parlat en termes semblants. El cinema fent la competència a la pintura!

Es que Marcel l'Herbier ha hagut d'esperar el cinema per adonar-se que totes les coses són sotmeses a la mutabilitat i que les arts plàstiques com l'estatuària i la pintura han tractat sempre d'ignorar el

que la vella pintura traeix la veritat i escriuen: «El gest que nosaltres volem fixar damunt la tela no serà més un instant immòbil del dinamisme universal. Volem que sigui simplement la sensació dinàmica ella mateixa. En efecte, tot es mou, tot corre, tot canvia ràpidament. Per exemple, un cavall que corre no té quatre potes, sinó vint. L'espai no existeix més. En efecte, l'asfalt del carrer moll de pluja sota l'esclat de les llums elèctriques sembla profundir-se immensament. Els nostres cossos penetren en els sofàs...» etc.

No podem aquí aprofundir la cosa des d'un punt de vista filosòfic insistint sobre la puerilitat dels que creuen que la representació del moviment és més interessant que la representació del repòs. Diguem només que el cinema ha vingut a donar una solució normal a aquelles preocupacions dels signants del manifest de l'any 1912. I així com la fotografia ha vingut també a sanear alguna qüestió de l'estètica pictòrica, així mateix ha fet el cinema. És un nou exemple que permet veure com les arts es delimiten i s'aprofundeixen esguardant-se mútuament.

Hem parlat aquí massa vegades de les preocupacions pictòriques visibles en certs films germànics per tornar ara sobre això. És un fet obvi que molts pintors han sentit l'atracció del cinema. És també indiscutible que en compondre certes escenes, alguns directors semblen treballar sota la inspiració d'un model interior que pot revelar reminiscències pictòriques. També fóra important cercar entre els mestres moderns el plec cinematogràfic. Fixeu-vos per exemple en la qüestió del punt focal. La pintura ha treballat sempre dintre una perspectiva normal. El cinema ha vingut a inventar un sens fi de perspectives excèntriques, d'angles de presa de vista originalíssims i les coses projectades d'aquesta manera s'han manifestat plenes de formes emotives. La pintura pot rebre així, incidentalment, una indicació fecunda.

Quant al cinema en colors, tothom està d'acord a considerar tot el que fins ara s'ha fet en aquest sentit com a completament negligible des d'un punt de vista d'art. Des d'un punt de vista estrictament tècnic, pot ésser tan interessant com vulgueu, però per ara — el color no l'hem vist en els films sinó per a desvirtuar precisament aquelles virtuts esplèndides que el blanc i negre, relligats per tots els tons intermedis possibles, han revelat sempre. I aquí com en la pintura, hi haurà els amics de les distincions netes i els amics de la llum que ho penetra tot per a confondre-ho. Els alemanys han treballat molt l'impressionisme i han fet un abús dels claroscurs i de les ombres. Films d'atmosfera en els quals l'espai sembla absorbir els objectes. El contrari d'un film de Buster Keaton, on les figures, les línies són al primer pla i la llum no treballa sinó de cara als objectes.

El tema és vastíssim. Aprofitant els lleures de l'estiu hem volgut recordar-ho. Res més. És que poseeixen aquella vasta experiència pictòrica que a nosaltres ens falta, podrien dir sobre això coses més definitives.

J. PALAU

PANORAMA

«A través de l'Amazonas»

Es, com el seu nom indica, un documental que aquesta setmana es projecta al Fantàstic. Pel nostre gust, guanyaria retallat; aleshores fóra un bon film de complement. Pel que hem llegit en algun llibre de viatges o al *National Geographic Magazine*, ens sembla que l'Amazonas pot rendir molt més del que aqueix film ens ofereix.

Hom l'anuncia sense trucs. Potser sí, sobretot en comparació amb aquells films americans tan plens de comparsa animal i rodats dintre un *studio*.

Malgrat les seves llargàries, *A través de l'Amazonas* és un film força apreciable, amb força escenes — trucades o no, no ens interessa — de bon veure i de qualitat. El que ja no té qualitat, són les explicacions amb què el popular Toreski — tan popular si més no com el Noi de Tona — amenitza (creu'tho!) la projecció.

«Noies d'uniforme»

Un dels primers films que es veuran en la pròxima temporada, és *Mädchen in uniform*, l'obra guanyadora del primer lloc en el referèndum alemany dels millors films de l'any.

Qui l'ha posat en escena, és una dona, Leontine Sagan, i, a part de tres o quatre papers d'actrius professionals, aquest film, on no surt cap home, és interpretat per noies de debò, col·legiales a penes sortides del pensionat. És una obra realitzada en ple entusiasme, rodada en vint-i-dos dies i que costà 220.000 marcs. Fou convingut que ningú no cobraria un cèntim fins que aquella xifra fos amortitzada.

«Cada una — ha dit Leontine Sagan — va tenir doncs la sensació que treballava per ella mateixa, però estic segura que en cap moment no fou el desig del guany el que guià les noies. Es van pendre la història seriosament i donaren tota llur ànima a aquella petita Manuela imaginària que totes foren una mica, al pensionat... Recordeu que, cap a la fi del film, totes les noies corren, esverades, pels passadissos de l'escola i criden Manuela? El dia en què vaig rodar aquesta escena, vaig experimentar una de les meves més grans emocions d'artista. Vaig veure algunes de les meves intèrprets, que no eren artistes sinó veritables petites pensionistes dissortades, plorar davant la desgràcia de llur jove amiga. La inspiració d'una d'elles la portà cap a la campana del pati i li féu donar l'alarma, detall que no *era previst a l'argument*, i que enriqueix el film d'una sinceritat, d'una espontaneïtat commovedora!... Després d'això, com podia conformar-me amb l'aca-

Leontine Sagan

bament de l'obra teatral, la mort de Manuela?... A més a més, he volgut evitar les tirades de tendències socials i polítiques que, en l'obra teatral de Christa Winsloe, acompanyen la caiguda mortal de la noia per l'escala.»

Hem vist aquest film en prova privada, i no ens sorprèn el resultat del referèndum alemany ni l'èxit que ha tingut a París. Adhuc sense imaginar-se que hauria estat aquest film realitzat a Hollywood, interpretat per tot de *girls* amb *sex appeal* per donar i per vendre, és fàcil de copsar el lligam perfecte en aquest film, de la naturalitat del joc escènic amb una intensa emotivitat.

ALTRA VEGADA PLEGATS!

MAURICE CHEVALIER
Y JEANETTE MAC DONALD

UNA HORA CONTIGO
y dirigido por LUBITSCH

AVIAT LA GRAN SORPRESA

Es un film PARAMOUNT

D'AUTORS DE SOLVENCIA

Films de complement

La temporada passada he tingut ocasió de veure passar, com a complement de programa, films de directors de la fama de Clarence Brown, de Fred Niblo, de Frank Borzage, de Pabst, d'Edward Sedgwick, de Raul Walsh, d'Irving Cummings, de William A. Wellman, de Lewis Milestone, de

Jean Harlow

James Cruze, de Harry Beaumont, d'Alexander Korda, de Rex Ingram, de Victor Fleming, etc., etc.

Diguem de seguida que no anem pas a descobrir la Mediterrània i encara menys fer retrets, de cap classe, als crítics quotidians o a les cases productores. Malgrat tractar-se d'haver passat desapercebuts, gairebé del tot, films de directors amb obres reeixidíssimes i de primera magnitud i encara amb actors de primera fila, hem de convenir que es tracta també de films anodins, la majoria d'ells, tot al més discrets, i fora d'un de Clarence Brown i un altre de Fred Niblo no valdria pas la pena de parlar-ne sinó com a mera curiositat. Com a pura documentació, doncs, és com els volem consignar.

De l'autor d'*El setè cel* i de *Liliom* — Frank Borzage — hem vist: *Mullers de metges*, amb Warner Baxter (l'actor finsíssim de *Papà, comes llargues*) i Joan Bennet. I *Mai és tard*.

De l'autor de *Quatre d'Infanteria* i de *Carbó* — G. W. Pabst — ja vam indicar, en una altra ocasió, que s'havia fet *La Inconscient*, amb Brigitte Helm i Gustav Diesel (el protagonista de *Quatre d'Infanteria*).

Del director d'*Ales* i de *Captaires de la vida* — William A. Wellman — hem vist: *L'home que estimo*, amb Richard Arlen i amb Mary Brian, i *La frontera de la mort*, amb Florence Vidor i Wallace Beery.

Del director de la versió cinematogràfica de *Res de nou a l'Oest* — Lewis Milestone — s'ha passat la pel·lícula: *L'Horda*, amb Thomas Meighan i amb Marie Prevost.

De l'autor de *La caravana de l'Oregon* — James Cruze —, que després de quedar una bona temporada de supervisor tornà a filmar, poguérem veure *Amor sinistre*, amb Evelyn Brent i Renée Adorée.

De Harry Beaumont (el director de *Verges modernes*), n'hem pogut veure una sèrie. A més de *Danseu, jolls, danseu* i *Tres noies franceses*, recordem *Noies ruboroses*. Alexander Korda és un dels directors europeus que com Lubitsch, Buchowetzki, Paul Leni, Murnau i Dupont, emigrà a Amèrica. El podem recordar com a director de l'original film *La vida privada d'Elena de Troya* i de *Sense escut ni blasó* (amb Clive Brook i Billie Dove). Ara hem vist: *Dones pertot arreu*.

Rex Ingram és el director dels films: *Els Quatre Genets de l'Apocalipsi* i *Scaramouche* (segons novel·la de Sabatini) com tantes altres pel·lícules de gran espectacle: el mateix film *El capità Blood*, cèlebre per projectar-se amb un aparell que imitava el

soroll del bombardeig). Després Rex Ingram tingué la peregrina idea de traslladar-se a França, a Niça; i ací no sabé fer res més que films de baixa qualitat. Fa algun temps encara vaig veure, d'ell, *Les tres passions*, amb Alice Terry (muller de Rex Ingram) i Ivan Petrovitx. I ara el film francès *L'evadida*, completament deplorable.

Victor Fleming i Allan Dwan són noms que molt sovint es troben com a directors de films que ni val la pena d'anomenar. I és llàstima llur decadència, ja que tots dos noms van lligats a l'època més feliç de Douglas, la dels seus començos.

Fleming dirigi, de Douglas, la seva magnífica banda: *Mals somnis i supersticions*. Les pel·lícules de més envergadura que podem trobar a Fleming, durant una bona tongada d'anys, és *Despertar*, amb Vilma Banky i Lois Wolheim, i *La cançó del llop* amb Gary Cooper, Lupe Vélez i Wolheim; no cal dir, doncs, com ha passat a segon terme del tot.

Allan Dwan dirigi de Douglas Fairbanks: *El nou Artagnan*, *Douglas en la lluna*, *Douglas en el País de les Mesquites* i moltes altres. *La màscara de ferro*, l'antepenúltima pel·lícula de Fairbanks, tornava a ésser dirigida per Allan Dwan. No cal tampoc, doncs, insistir en la seva davallada.

I encara hem vist, fa poc, un film de Christie Cabanne, l'home que junt amb Griffith rodà el primer film de Douglas: *El tímid* (1915).

Hem arribat a veure, també, quatre films amb Victor Mac Laglen i tres amb William Haines; tots set dirigits per directors de gran talla, com anem a veure.

De l'autor d'*Horitzons nous* — Raul Walsh — són dos dels quatre films de Victor Mac Laglen al·ludits: *Quines dones!* i *Un mariner afortunat*, acompanyat de Grete Nissen en el primer i de Fiff d'Orsay i El Brendel (el còmic de la pel·lícula 1930 i d'*Horitzons nous*) la segona.

Les altres dues pel·lícules de Victor Mac Laglen a les quals ens hem referit són realitzades per Irving Cummings — l'autor de *Sota del frac* —. Una la vam veure primer amb el títol *Estamos Après!* i després amb el títol *A carta cabal*. L'altra és diu *El conquistador*, amb Mona Maris.

Els tres films de William Haines van dirigits respectivament per Edward Sedgwick, per Clarence Brown i per Fred Niblo. Del realitzador d'*El Comparsa*, d'*El Cameraman* i de la totalitat de films de Buster Keaton de més cap ençà — Edward Sedgwick — s'ha projectat: *Tot en l'aire*.

Del director de les obres més famoses de Grete Garbo — Clarence Brown — hem vist: *Cor de mariner* amb — a més de William Haines — Anita Page i Karl Dane.

Del productor de *Ben-Hur* — Fred Niblo — s'ha passat la pel·lícula titulada *Més enllà de l'Oest*, quan veritablement ha de dir *Allà a l'Oest*.

A més d'aquestes tres bandes de Haines tenim que el mateix Fred Niblo ha fet altres films de cara al públic. Niblo és l'home que gairebé sempre fa pel·lícules — pulcrament realitzades — però amb arguments de gust dubtós. Hem vist, però, darrerament — en ple estiu — un film que junt amb el de Clarence Brown que més amunt hem deixat consignat voldríem tractar amb força extensió. És *El Pillet*, amb Richard Dix i amb Jackie Coogan.

RODOLF LLORENS

GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES

FITO
BARCELONA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

CAPITOL
Divendres, 16

**INAUGURACIÓ
DE TEMPORADA**

CONGORILA

No és un producte
dels estudis. El guió
és la selva, el direc-
tor la "camera", els
protagonistes, els
habitants de la selva
Palpitant de vida
i d'acció

Una lluita ferotge, apassionant, entre la serp boa i la iguana, en el meravellós documental
SENSE TRUC

A TRAVÉS DEL
AMAZONA

Explicat pel "speaker" de ràdio
Sr. TORESKI

AVUI, AVUI, al

Fantàstic

PUBLI-CINEMA

Passatge de Gràcia, 57. - Telèfon 79661
Sessió contínua de 4 a 8 i mitja i de 10 a 12 mitja
NOTICIARI I REPORTATGES
LLUNA DE MEL A ALASKA
(Documental)
CATIFA MÀGICA FOX
A VIATJAR S'HA DIT (Repressa)
Equip sonor R. C. A. Photophone

EL TEATRE

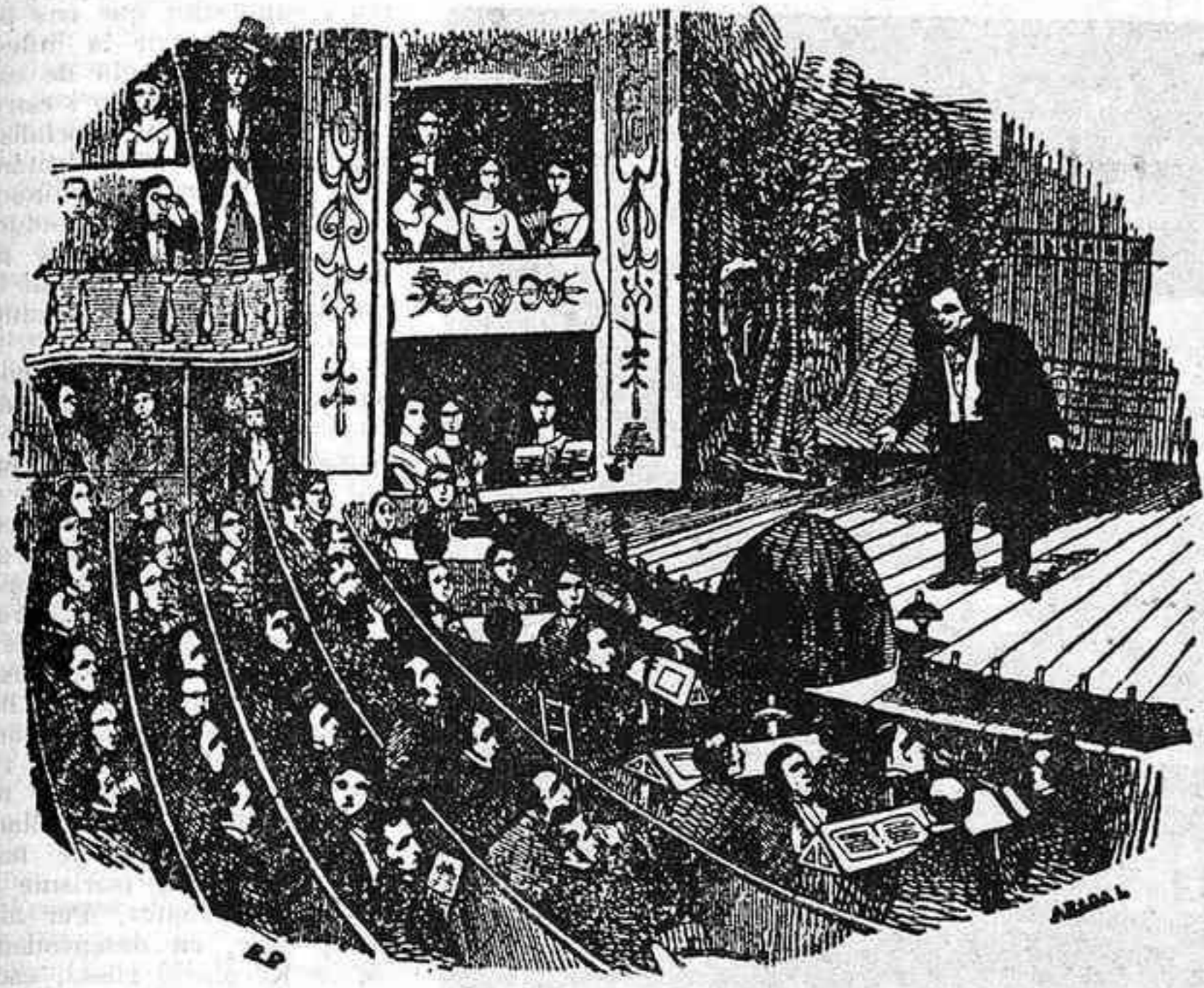
Una mica d'història

Ben poc mal pogué fer a les nostres activitats intel·lectuals el decret de *Nova Planta*, inexistents com eren. La caiguda política de Catalunya vingué força temps després de la seva caiguda espiritual.

Estroncada la nostra vida nacional just en començar per a Europa la tongada àurea del Renaixement, que en el nostre país s'havia anticipat amb fruits de sabrosa maduresa, el cultiu literari de l'idioma català s'havia perdut, a poc a poc, més que no pas per obra de l'absorció foras-

No cal dir que en les peces bilingües la base de la comicitat s'establia quasi sempre en aquest bilingüisme i en el contrast entre el caràcter foraster i l'indígena. Aquest gènere tingué força seguidors durant llarg temps i era la única producció teatral catalana que es dava a Barcelona, servint sempre de *fi de festa* a les representacions d'obres serioses en castellà, fins que arribem a la meitat del segle.

A les sàtires polítiques de Robrenyo hem d'afegir-hi la violenta diatriba anti-monar-

Robrenyo saludant el públic

tera, per l'abandonament en què es deixaven anar els catalans, salvades poquíssimes excepcions de migrada qualitat.

Si durant segles podem constatar en les altres branques de la literatura aquesta gairebé completa manca de producció, en allò que fa referència al teatre, la hi trobarem completa del tot.

Els nostres historiadors han recercat debades qualsevol cosa que servis de testimoni de l'existència d'un teatre català que es pogués anomenar tal abans del segle passat. En tot el segle XVII no es troba més que la temptativa de la tragicomèdia de Fontanella i algunes peces còmiques i religioses sense cap abast literari.

La Guerra de Successió donà motiu a algunes peces satíriques de circumstàncies, com *La Fugida del Duc d'Anjou*, de Josep Ribas, i *La Glòria d'Illuro*, de Josep Riús, que alternaven amb algunes representacions de caràcter religiós per l'estil del poema dramàtic que féu Manuel Vega a propòsit de la traslació dels restes de sant Oleguer.

Després, en tot el transcurs del segle XVIII, no trobem ja ni aquests petits rastres que hem esmentat en parlar de l'anterior. La població de Catalunya, estemordida tota el terror militarista filipí, primer, i s'ensopida en la vida provinciana a què quedà reduïda Barcelona, més tard, no era pas el medi més favorable a l'eclosió d'un producte tan íntegrament social com és el teatre.

En començar el segle XIX, encara que la vida social seguia descabdellant-se de la mateixa manera, limitada quasi només a les tertúlies familiars, comencem a trobar alguna cosa que serà la llavor del nostre futur teatre: els entremesos i les representacions de *sombres xinesques* — en la seva major part anònims —, practicats en família, arribaren a tenir gran voga. Alguns dels nostres lectors encara haurà pogut posar els ulls en els ingenus fullets del *Saladoni* i la *Margarida*, *Diàleg entre un oficial i una pastora catalana*, *Lo bon Janot*, etcètera.

D'aquest teatre de família tragueren l'arquitecte Renart i l'actor Robrenyo la inspiració per a les seves produccions. Aquestes eren sàtires, quasi tots bilingües, primitius i puerils, sovint amb encerts d'observació i, de vegades, de força mala qualitat, especialment en Robrenyo. Era un teatre més ben intencionat que reeixit. Tot amb tot, encaixava tan bé en el tarannà xaró del públic al qual anava dedicat, que obtingué una gran acollida.

Robrenyo es dedicà amb fervor a la sàtira política i fou durament perseguit pel despotisme fernandí. La seva obra més famosa és *Lo Sarau de la Patacada*, o *Juan i Eulalia*. De Renart, que no escrivia amb tanta vivacitat, però sí amb més bon gust, podem citar *La casa de despasa*, o *La calumnia descubierta*. Si deficient era el català que empraven aquests autors, ho era força més el seu castellà.

Un circ d'aficionats

«M'han vist perdut d'admiració davant el ballet cambodgià. Les dansarines populars, espanyoles o bambules, m'emocionen. I no sóc pas insensible a la matxitxa que executa el poney del clown Pepino. Es que aquest poney posseïx una tècnica. I tot gènere, sigui el que igui, basat sobre una tècnica real, ha estat sempre apreciat per mi amb una deferència fàcilment entusiasta», deia Levinson en el seu llibre *La danse au théâtre*.

Sí, evidentment. L'emoció de l'artista, sense uns mitjans tècnics per a expressar-la, és crit inarticulat. Però la tècnica fi en sí no és res. La tècnica és simple mitjà. I l'artista ha de curar que l'ofici no li escanti la frescor. Són molt freqüents els casos de perfecció tècnica, desposseïda de vida. Sobretot al circ i al music-hall, on l'ofici, conseqüència d'un aprenentatge llarguíssim i molt dur, costa molt de dissimular. I són legió els ballarins o l'acrobata que exhibeixen una tècnica perfecta, però morta, amanerada, sense gràcia ni perfum.

Es degut a això que anem a cercar en les funcions d'aficionats la poesia i la frescor que no trobem en les dels professionals. Tothom recorda l'èxit de *Tiana Songs*. I no cal oblidar la gràcia espontània dels espectacles que organitza En Castany a Sardanyola. Espectacles, tots aquests, en els quals l'absència de tècnica és compensada per una reconfortant alenada d'aire fresc. Fa poc, hem assistit a les funcions del *Paveroni Circus*, que alguns aficionats han donat als terrenys del Lawn Tennis Club d'Horta els dies 7 i 11 d'aquest mes. Espectacle divertidíssim que, com *Tiana Songs*, es fa mereixedor de comentari.

Aquestes sessions de circ d'aficionats han tingut moments puríssims. Pocs, però bons. En certs moments, hem experimentat una emoció tan pura com la que ens produïen els bigotis i els copaltes de les càndides pintures murals d'algunes tavernes de suburbi. En certs moments, els personatges que retratava el duaner Rousseau o els ninots de Xavier Nogués, semblaven haver-se evadit de la tela o del paper i haver-se traslladat a la pista del circ d'Horta. El ninotisme quintaessenciat. Aquest domador, aquest prestidigitador, tenen el mateix grotesc sublim que tenien els ninots que va fer Jean Hugo per a *Les mariés de la Tour Eiffel* de Jean Cocteau.

Mireu-los. El director de pista és no menys que el Cav. Paveroni en persona. Tot un poema, aquest Paveroni. Ja comença fent una entrada de cavall sicilià. Quan la musiqueta ha acabat el prelude — hi havia musiqueta de circ i tot, a Horta — el reflector enfoca les cortines del fons. Aquestes, a les quals el focus dona qualitat de *gros plan*, semblen ocultar un misteri terrible. Però de sobte, s'obren. I deixen passar el Cav. Paveroni que surt, rabent, exhibint una capa, un frac, un copalta, un cigar amb anella i una *cravache*. Olímpic, deixa caure la capa a les mans d'un criat. I engega el seu *boniment* en un impagable italià d'arrencar-queixals. Després, no cessa un sol moment de sollicitar la nostra atenció durant tota la sessió amb la magnífica displicència amb què balança la fusta.

El domador és bo de debò, també. És diu Emmanuele della Trippa. De bigotis tan sensacionals, de dolmans i d'abdòmens com aquests, ja no en queden. Els han abassegat tots Serge i Benigani per a embellir els seus domadors de guarda-ropa. La serietat formidable i indescriptible que gasta el senyor Della Trippa per a, embolicat amb un barnús, inspeccionar abans de començar a domar leons la gàbia metàl·lica de protecció, és de les coses que no s'obliden. De les coses més profundament còmiques que hem vist. El signor Emmanuele té dos altres moments immillorables, encara. L'actitud triomfal de tenor italià que adopta quan el Cav. Paveroni el presenta, i la seva manera de saludar el públic: els braços, rígids, enlaire, les mans, contrast deliciós, agitant-se alegrement, i el bigotis estarrufat per un somriure voigudament estereotipat. La resta del seu treball, per bé que espurnejat d'ironia, no té mai la intensitat còmica dels tres moments descrits. Cal esmentar, però, els seus dos terribles leons, Nerone i Xavi, que tenen tot l'aire *cocasse* del cavall del film *El tenorio de l'Harem* i dels manàgers de *Parade*.

I de M. Joseph Charpentier, prestidigitador, què? Cabellera i barbata rosses, condecoracions i una suficiència gairebé insultant de tan impúdica. Dels 4 Kuritore, estàtues vivents, cal subratllar el seu quadre plàstic amb paraigua, que té tot l'imprevisit i tot l'arbitrari dels poetes més nous. Cal assenyalar, també, el treball dels dos clowns Sok and Pep, l'august dels quals té aquella lògica implacablement rectilínia dels pallassos genials.

Traïnt la tradició del circ, els directors del Paveroni han volgut oferir-nos una *troupe de girls*. Joan Magrinyà els ha muntat un vals, concebut amb molta originalitat. Fugint del tòpic del rengle de *girls*, que repetixen eternament el *destaque* davant la llum de les bateries, Magrinyà ha fet una cosa més complexa, que participa més del cos de ballet que no de la falange de *girls*. Unides al començament, aquestes noies es dissocien i organitzen llurs evolucions en l'espai circumscribit de la pista, per a tornar-se a ajuntar finalment. Degut a la manca de preparació escolar d'aquestes noies, Magrinyà ha prescindit de les cinc posicions clàssiques dels braços, adoptant posicions més lliures, i els ha ensenyat alguns passos elementals, passos de *bouffé*, *battements*, tot i creant un gènere mixte entre la dansa d'escola i les *girls*. Aquestes noies han fet el que han pogut, amb una ingenuïtat, una frescor i una gràcia remarcables.

Voldriem parlar de les altres atraccions. Però ens manca l'espai per a elogiar llargament la bona fe i l'entusiasme que tots han posat a contribuir, per a reeixir un espectacle que ens fa oblidar momentàniament l'amanerament i l'absència de poesia de tantes i tantes companyies de professionals.

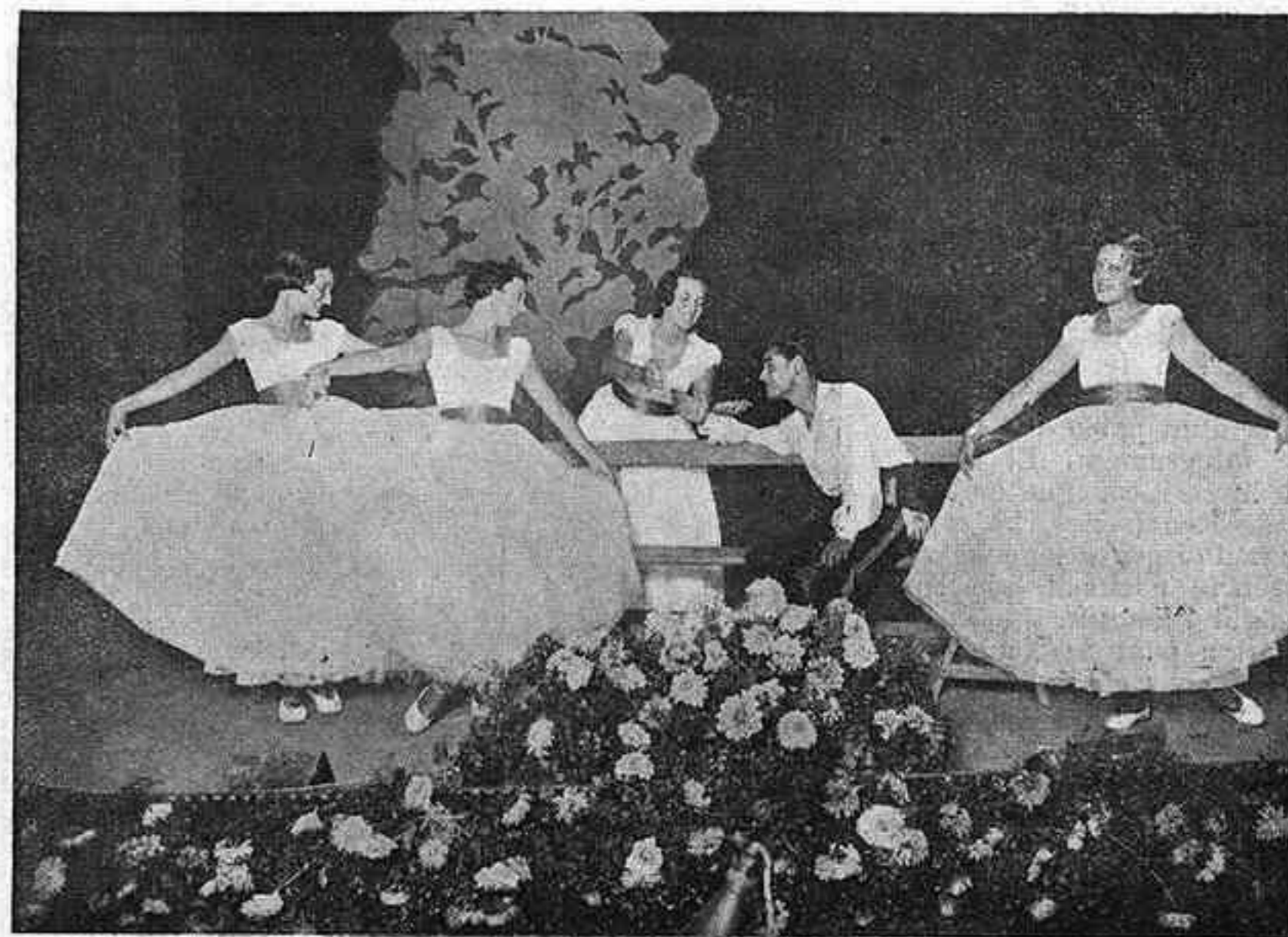
SEBASTIÀ GASCH

La revista de Masnou

Ben sovint entre els que cultiven l'art per pura afició, sobretot el dramàtic, es troba una inquietud, un lloable afany de novetat, un esforç artístic, que tant de bo existís sempre entre les empreses professionals. Aquesta constatació la fèiem una vegada més en sortir de la representació de la revista *Estels* presentada aquest any pel Casino de Masnou.

I és curiosíssim així mateix observar com, entre nosaltres, l'art frívol i modern de la

daren els encerts en el decurs de la representació. Dels quadros de conjunt sobresortien especialment els titulats *Tornant de Hollywood*, *Un jardí de Heidelberg* i *Red-Hot-Jazz*. Llàstima que en alguns dels quadros presentats els figurins no estiguessin a l'alçada dels altres elements, la qual cosa passà especialment en *Capça de llapis*, escena que per la novetat de la concepció i l'encert de decorat i conjunt desentonava d'aquell detall.

De la revista «Estels», del Casino de Masnou

revista de bon gust, tan temptador per la llibertat de fantasia creadora que permet, hagi desertat fa anys dels nostres públics escenaris per trobar acull en selectes minories d'amateurs. Talment, que assistir d'espectador a una d'aquestes encertades realitzacions us dona una de les sensacions més tòniques, agradables i sanament alegres, per contrast amb la groleria i manca absoluta de bon gust artístic que els empresaris dels nostres teatres públics dedicats al gènere en les seves diverses manifestacions, ens ofereixen.

Barcelona, s'ha repetit diverses vegades, té un públic de revista, que els empresaris s'entesten a no saber-lo trobar, tal vegada per manca d'aptituds artístiques adequades que aquest gènere d'espectacles exigeix. L'interès demostrat pel públic omplint dues vegades l'ampolla sala del Casino de Masnou, n'és una prova decisiva, màxim si es té en compte que gran part d'aquest públic no residia pas a Masnou, sinó que hagué de traslladar-s'hi, malgrat l'absoluta manca de comunicacions ordinàries i que l'hora en què es donà aquest espectacle no era pas massa avinent.

D'entre les diverses colònies estiuenques que han sabut entretenir els seus ocis preparant i representant revistes, dues són, si no anem errats, les poblacions que han sabut assolir un major grau de perfecció: Tiana i Masnou.

Masnou ha sabut aquest any avançar-se d'uns dies a la seva veïna població, presentant la seva revista *Estels*. L'efecte de conjunt d'aquesta, que és en definitiva com cal jutjar aquesta mena d'espectacles, ens aparegué excel·lent. Des del seu primer quadre titulat *Masnou-Plage*, poguérem constatar que els autors havien ben copsat el ritme propi d'aquesta mena d'obres. Abun-

Masnou pogué comptar amb elements molt notables. Citarem especialment la senyoreta Maruja Huysen, d'una gràcia i un ritme perfectes; la senyoreta Claramunt, que llua una veu magnífica i del més pur estil; el senyor Cavalleria, que en molts moments donà la sensació d'un perfecte dansari; el senyor Planes i Galindo, que cantaren junts amb perfecta justesa, bon gust i l'humor més refinat, i una altra senyoreta, el nom de la qual no recordem en aquests instants, que cantà amb un aplom perfecte un tros d'òpera i el conegut cuplet *Clavelitos*, etc., etc.

Bé, admirables de tonalitat i amb un perfecte sentit de l'art decoratiu modern, molts dels decorats del senyor Ferrer. Precís i elegant el mestre Vilalta al front de l'orquestra, el qual hagué de substituir a darrera hora al mestre Granados, que passava per contratemps familiars dolorosos.

Vagi la nostra felicitació i enhorabona, en fi, als organitzadors senyors Calús, Bertran, Llori i Molins. Els que sabem alguna cosa dels esforços múltiples que aquesta mena d'espectacles representa, hem d'adreçar a aquells especialment i a tots els que treballaren en la revista i per la revista els nostres aplaudiments més entusiastes. Masnou ha estat novament aquest any d'enhonorabona.

FRANCESC PUJOL GERMA

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11
Tel. 11655

Creacions que són el complement de l'elegància masculina.

JOIER

J. ROCA

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE DE BACARDÍ, 2'

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5 i 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARRÈCS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON 14856

J. C. i V.

LES LLETRES

La renaixença literària catalana

LUCIEN HERR

I
 Tubino, en la seva parcial *Historia del renacimiento literario contemporáneo en Cataluña, Baleares y Valencia* (1880), després de recomanar-nos als catalans l'exemple dels provençals, que han separat radicalment la política i la literatura i no ataquen el poder central, acaba: «El renacimiento literario catalán no debe ser estandarte de guerra para reivindicaciones políticas. Concretándose a la esfera estética y a sus naturales consecuencias en el campo de la ilustración, nadie aguarde el Ebro, habrá de escatimarle simpatías y alabanzas; dirigiéndose más o menos de soslayo, a otros fines, la hidra que en su pecho oculta concluirá por devorarlo.»

Els consells del pobre Tubino no han fet cap efecte, perquè res no fa efecte contra l'ànima d'un poble que es recobra íntegrament. El moviment literari conegut amb el nom de Renaixença, ha estat el punt d'origen del guany de consciència nacional que ens ha valgut l'Estatut.

Quasi a punt de complir-se els cent anys de la fita inicial d'aquella renaixença, bé val la pena de dir-ne quatre paraules, per força incompletes i amb la deformació que dona la necessitat de simplificar una sèrie de fets complexos.

Tothom sap que en la història de la literatura catalana hi ha un eclipsi llarguissim, que abasta des dels començos del segle XVI als finals del XIX. Degut primer a una lluita d'influències entre la cultura acabada amb la decadència de catalana i la castellana, que la primera, afavorida encara per circumstàncies polítiques i econòmiques, aquest eclipsi fou, per dir-ho així, enfosquit més en temps de Felip V. A més a més de les disposicions del decret de *Nueva Planta de Gobierno de Cataluña* i d'altres de posteriors, la creació de la Universitat de Cervera i la fundació de l'Acadèmia de Bones Lletres foren també factors de descatalanització. Almenys, que ho fossin era la intenció de llur rei fundador; si amb el temps no ho foren com ell volia i, al contrari, en certa manera contribuïren a la renaixença literària, Felip V no hi té cap culpa. Afegim encara que els corrents intel·lectuals dominants durant el segle XVIII, no eren a propòsit sinó per augmentar la unificació que aquell Borbó volia costats el que costés.

Hauria d'ésser més tard l'interès pels estudis històrics, l'afició, sobretot a l'Edat mitjana, conseqüències de la gran sotragrada que el romanticisme donà a tot Europa, allò que havia de desvetllar a Catalunya un interès pel passat, pel propi idioma, i, com a conseqüència, un lent recobriment de l'ànima nacional.

Cal dir, però, que, com ja féu notar Rubió i Ors, l'ús literari del català no s'havia extingit totalment en aqueix llarg període. La història minuciosa de la literatura cita autors i obres; uns i altres, però, tenen un interès literari migrat. Salvant uns quants noms de valor relatiu, la resta és curiositat bibliogràfica.

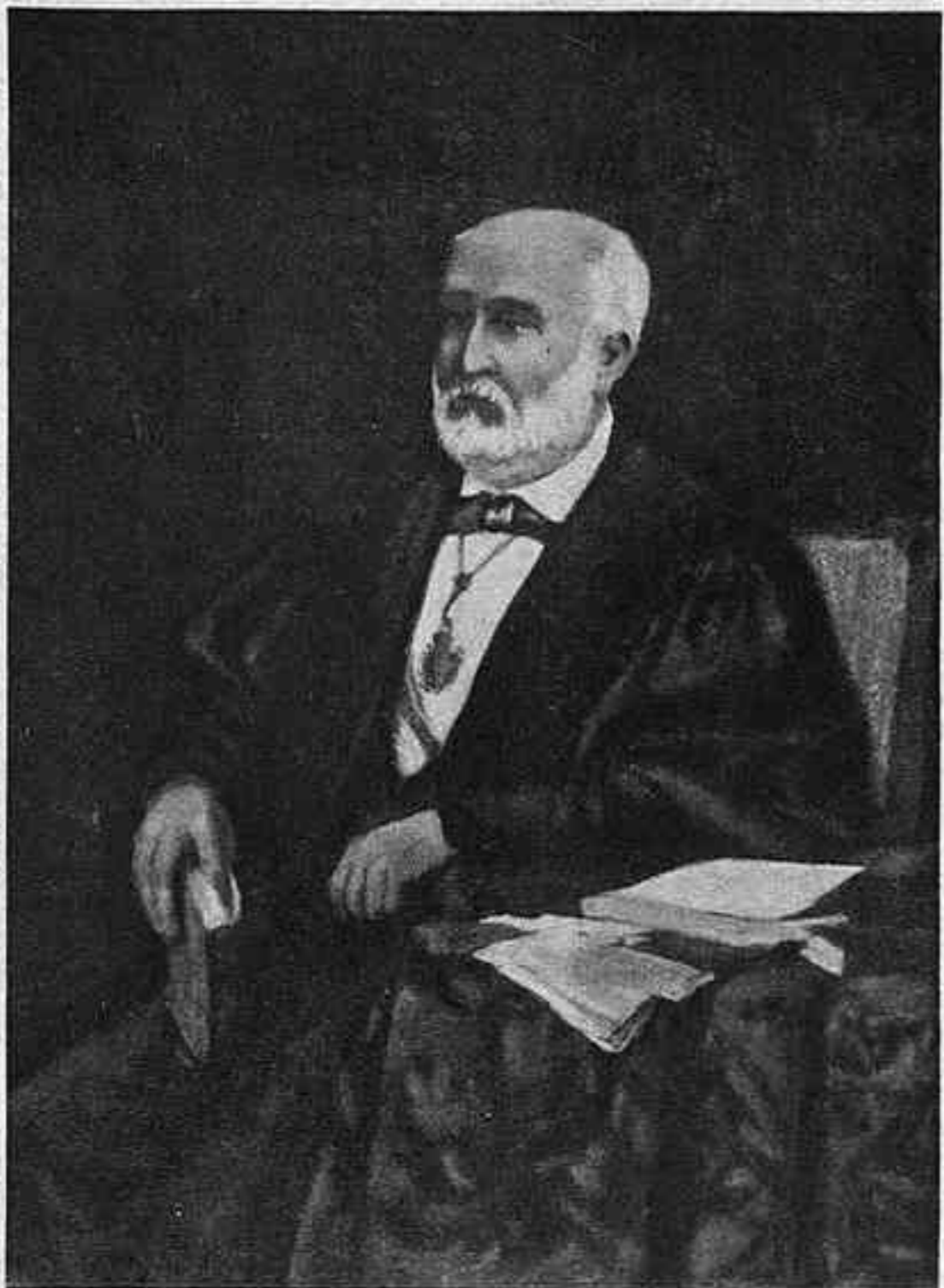
Capmany podia escriure, en 1779, que el català era «un idioma antiguo provincial, muerto hoy para la república de las letras», sense exagerar gaire.

A part la literatura plebea, algun llibre didàctic o de devoció, la correspondència familiar i les sessions d'algunes corporacions, l'ús escrit del català era gairebé nul. Tothom sap que Pujades comença en català la seva *Crònica* i l'acaba en castellà; que Feliu de la Penya, defensor de Barcelona en el setge borbònic, escriu en castellà els seus *Annals* i que, d'aquella guerra del 1714, abunden els documents i les proclames escrites en castellà per catalans que lluitaven contra Felip V.

De fet, l'ús del català s'havia reduït al parlar; l'escrit a penes compta. El poble conservava viu i ben viu l'idioma, però emborint-se cada dia més per la manca d'esmerç en usos intel·lectuals. Adhuc escriptors ben catalans d'esperit, com Cabanyes i Pifferrer, escriu en castellà. La majoria d'iniciadors de la renaixença foren bilingües. Molts d'ells no tingueren el català sinó com un esplai innocent, sense sospitar que contribuïen a crear. Adhuc hi ha qui creu que el mateix Aribau es sorprengué de la transcendència que tingué la seva *Oda a la Pàtria* en el desvetllament de la literatura catalana. Sigui així o no, cal considerar Joaquim Rubió i Ors com a més

conscient: el seu pròleg a *Lo Gayter del Llobregat* és tot un manifest; la seva producció catalana no és una cosa isolada en la seva activitat.

Després de Rubió i Ors, cal esmentar molt especialment Aguiló i Milà i Fontanals; aquestes són les tres figures que més altament encarnen la renaixença literària catalana. Els dos darrers, sobretot, feren una gran feina vivificant el català literari amb la saba de l'idioma popular i l'estudi

Milà i Fontanals

dels autors antics; ells neutralitzaren l'artificiositat que podien tenir els Jocs Florals (parlem de 1859).

Apareix després la figura de Verdaguier, que, malgrat tot, és qui fa passar més que ningú el català a la categoria de llengua literària.

La poesia, primera manifestació literària de totes les literatures, havia d'acompanyar-se aviat de la prosa literària: novella i teatre, i manifestar-se també en la producció històrica i científica.

C.

II

Es amb Joan Maragall que la literatura catalana de la Renaixença esdevé majora. Maragall representa la primera sensibilitat moderna de Catalunya. I això perquè el Romanticisme no dona abans a Catalunya cap esperit depurat, sinó més aviat enamorat de tot allò que en el Romanticisme hi ha d'escenogràfic. Maragall és antiretòric. Sent la gràcia de la paraula, però vol que la paraula sigui carregada de sentit. Posseeix del Romanticisme l'amor a les coses llunyanes en el temps. Té de Déu una visió clarificada com un reflex d'un món beat i tranquil que l'agombola. No és un místic, perquè per a sentir les ansies d'evasió dels místics cal que la terra sigui desavinent i dura com a Castella. Maragall sentia massa la gràcia i la claredat del nostre cel vist des de la terra, des de la nostra terra amable i acollidora.

El rastre de Maragall en la poesia catalana consisteix a presidir tots els moments poètics de la nostra literatura on l'instint predomina sobre el gust de la forma. Alguna vegada he dit que la poesia catalana contemporània és, com en el temps que En Maura feia política, un problema de Maragall si o Maragall no. Maragall, si: continuïtat del romanticisme, poesia per elevació que sent el vers com un camí. Poesia de sensibilitat i no poesia d'intel·ligència. Maragall, si: Tomàs Garcés que atrinxera la seva exaltació maragalliana darrera un joguineig doctíssim del vers; Joan Salvat Papasseit que el dissimula darrera una forma original i trencada plena d'audàcies infantils; Ventura Gassol que hi connecta la flama patriòtica; Sebastià Sánchez-Juan que extrema les conquestes líriques de la sensibilitat fins a un paroxisme gairebé neuròtic; Ignasi Agustí, que tot just arriba ens porta una fórmula personalíssima dins d'aquesta tradició.

La influència de Maragall té un sentit negatiu en allò que fa referència a l'obligada disciplina d'un període de reconstruc-

ció. Serva per a ell, però, la glòria d'haver presidit totes les exaltacions líriques amb què els nostres poetes han temptat la captura d'un món superior. Els àngels arriben a la poesia catalana de la mà de Joan Maragall.

Maragall, no: Intent d'arquitectura, possibilitat d'un neoclassicisme; poesia per mesura i compte, poesia que sent el vers com una finalitat. Poesia d'intel·ligència. Maragall, no: els mallorquins d'antuvi. La rotunditat parnassiana que el sol de l'illa deixa damunt dels versos de Costa i Llobera i de Gabriel Alomar. L'esforç de perfecció que hi ha en la lírica de Guerau de Liost. La perfecta matemàtica del vers i del pensament de Carles Riba i el ritme martellejant d'Agustí Esclasans. Poesia de constructors.

Entre un i altre grup queda un triangle presidencial. Josep Maria López-Picó és el vèrtex de l'equilibri. Ell centra l'exaltació maragalliana i la passió d'exactitud de l'aportació mallorquina. La seva obra, a més a més, té la continuïtat necessària perquè sigui possible una referència de tots els moments de la seva obra a un moment de la nostra renaixença; té la flexibilitat que imposa una perpètua apèndia de bellesa. A una banda i altra de Josep Maria López-Picó tindriem en aquest triangle presidencial, cap a la banda maragalliana, la figura pròcer de Josep Carner, tan finament dotat per les elevacions solament frenades per un bri d'ironia; harmonitzades per una matisació que arriba a ésser morbosa; de la banda dels parnassians, la figura ampla i rica de Josep Maria de Sagarra, qui sent la poesia, certament, com una intuïció carregada però de palpitations sonores.

La primera data possible de fixar en la poesia de Joan Maragall és la de 1878. Les obres de Maragall més aptes per a la pervivència són posteriors a 1893. Són, doncs, quaranta anys de poesia catalana que no sabríem qualificar de desaprovats. Catalunya, altrament, ha estat extraordinàriament sensible a la vida literària ultrapirenaica i n'ha registrat finament gairebé totes les vibracions. Potser, en canvi, ha desconegut excessivament la literatura de l'ultra-Ebre, per raons extraliteràries que avui, almenys, hem de creure definitivament superades.

La prosa té, a totes les literatures adolescents, un procés molt més lent de maduració. Es, d'altra banda, molt més difícil que en la poesia qualsevol intent de reduir a esquema un període com aquest.

Devem segurament a Xènius el primer intent d'elaboració d'una prosa treballada per un esforç d'acimatació de ritmes i de neologismes. Devem a ell també tot un període al curs del qual Catalunya reprèn, respecte de la Península, l'alta funció de constituir l'antena sensible d'Europa i fer familiars entre nosaltres els nous il·lustres de la ciència i de l'art. Li devem finalment un intent d'estructuració de la nostra cultura en un sentit universalista superador implacable del pintoresc. Seria injusta una revisió com aquesta que no reconegués, pel cap baix, aquests mèrits al creador de *La Ben Plantada*. Es solament després d'una concessió lleial com aquesta que ens podem sentir capaços de qualsevol altra mena de crítica. No abans. Allò que hi ha de més imponderable és la ignorància parcial.

El conte, ha tingut des de Rossinyol i Narcís Oller fins a Joan Minguet i Carles Sindreu una ampla continuïtat entr: nosaltres sota una línia d'influències que va de Zola fins a Ramon Gómez de la Serna. El periodisme ha donat també noms excel·lents. Es impossible donar uns noms que farien necessàriament una llista incompleta. L'assaig es troba coaccionat per la manca de revistes especialitzades. La florida de fervor patriòtic, però no cultural — després ho hem vist —, que produí un gros estoc de publicacions catalanes durant la dictadura, multiplicà una sèrie d'esforços apreciables que podien haver donat — unificats — la gran revista de crítica i d'assaig nova, immediata als fets, que manca a Catalunya.

La novella — l'absència de novella — ha estat, a Catalunya, l'obsessió d'esperits sensibles que, com el de Carles Riba, veien en la floració d'aquest gènere un símptoma de maduresa. Aquesta obsessió ha cristallitzat en la creació d'un premi — esdevingut oficial — a la memòria de Joan Crexells, humanista — que ha situat en la primera línia els noms del sensibilitat Miquel Llor i del fort i vigorós Puig i Ferrer. Altres noms necessaris donarien aire d'estadística.

Pessimisme? Optimisme? Es difícil de dir això. Pensem solament que penetrem una etapa normal de la nostra història, i que ja no hi haurà manera de justificar amb pressions polítiques les falles del nostre esperit. I que, molt menys, podrà postular-se de la crítica una benevolència culpable. Sinó un altíssim sentit de responsabilitat.

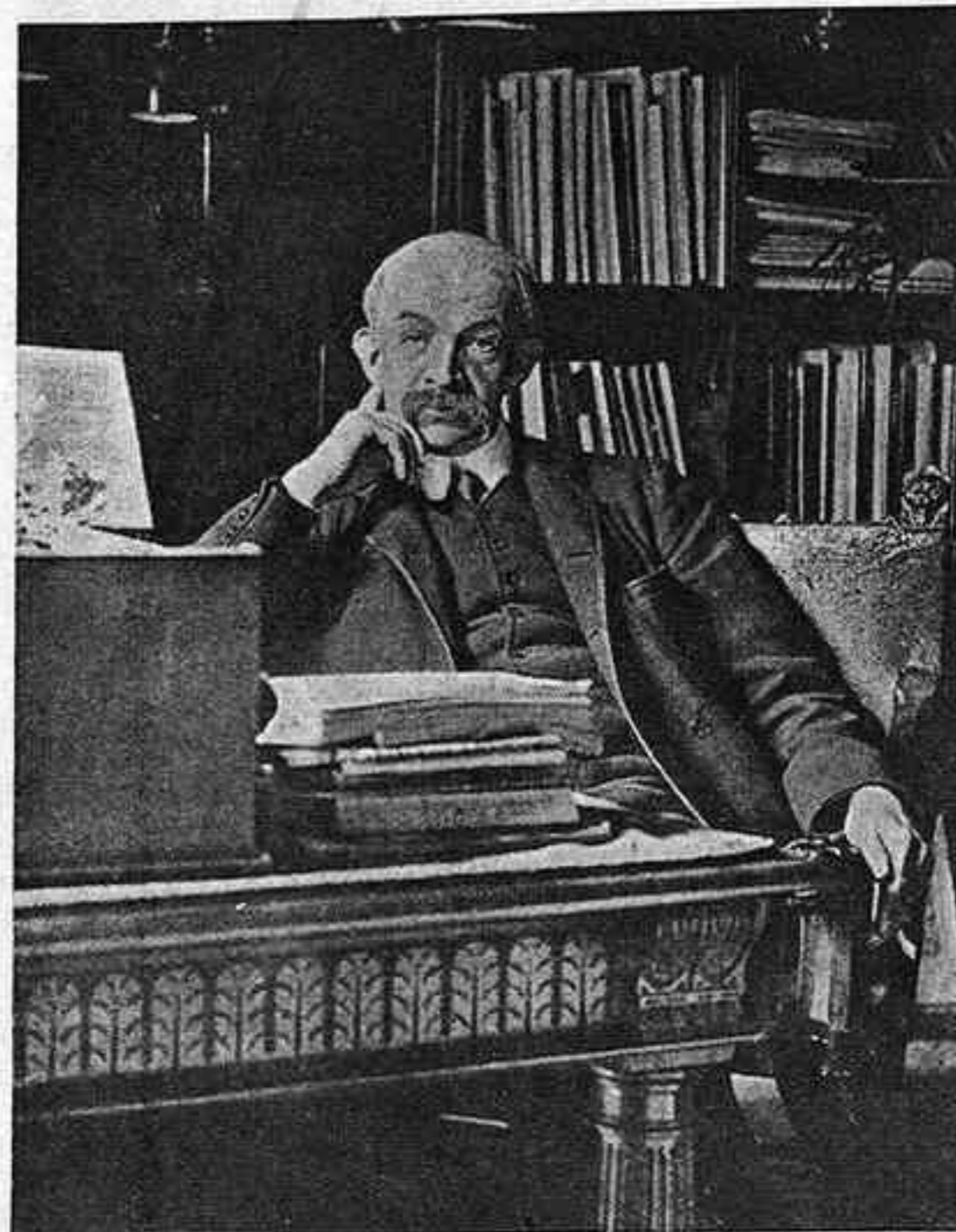
D.-P.

En un llibre apassionant, ple de fervor i admiració, ha fet conèixer Charles Andler la vida íntima del seu antic company d'estudis, Lucien Herr. Biografia saturada d'humanisme i emoció, en la qual els valors humans prenen tot el seu sentit i expliquen una vida modesta exteriorment, però rica i fecunda per la seva influència i abast.

La figura d'Herr que ens revela aquest llibre adquireix proporcions gegantines i justifica les paraules del biògraf, quan afirma

manifesta profundament humà. No és possible reivindicar drets en nom d'una classe social sotmesa i contemplar indiferent la persecució i condemna d'innocents, pel sol fet de no ésser proletaris. No, el socialisme és per sobre de tot voluntat de justícia. Així trobem en Herr, que per altra part s'esforça sempre per la unificació dels partits socialistes francesos, harmonitzat el sentit de classe i l'interès general i la convicció que el socialisme ha d'ésser democràtic i parlamentari. Es aquest un tema suggestiu, que ens portaria a parlar de la influència de cada poble en la formació i estructura del sistema socialista. Aquest es defineix a Alemanya com un poder de dominació, fonamentat en la dictadura; en canvi a França és una forma de renovació social impulsada per l'acció parlamentària.

El periodisme va ésser cultivat per Herr en diferents diaris i revistes i la política estrangera era el tema principal dels seus articles. El seu esforç en aquest camp tenia una doble manifestació: d'una banda, la intel·ligència francoprusiana; d'altra, l'aproximació a Rússia. Les seves amistats amb refugiats russos i el coneixement de la llengua li permeteren endinsar-se en l'ànima del poble rus; i en les seves cròniques de 1905 invitava el seu país a aliar-se i ajudar la veritable nació russa contra el tsarisme decrepit i corruptor. Per això, l'any 1917, en desencadenar-se la Revolució russa, escriu unes *Lletres a un amic de Rússia*, que per conducte de Vinogradoff havien d'arribar a Màxim Gorki. Hi ha en elles un anàlisi objectiu de la

Lucien Herr

que «nosaltres hem conegut un home, que considerem un gran home, encara que sols hagi escrit belles lletres desconegudes i hagi posat a ocultar-se tota la cura que altres esmercen copiosament a donar-se a conèixer». La història presenta, en efecte, figures múltiples d'herois i genis, però en llur si batega l'esperit anònim i autèntic de tot un poble i sentim la influència fecunda de col·laboradors humils.

Hi ha en la vida d'Herr quelcom de frapant, que únicament aconseguen els esperits dominats per un gran ideal: la perfecta harmonia de la conducta i del pensar. Pervingut de jove al socialisme, on milità abans de la fusió en el partit que dirigia Alemanne, conserva sempre l'amor a l'estudi i a l'acció. Al primer va dedicar el millor de la seva vida i de la biblioteca de l'Escola Normal de París estant afavorida i impulsava la voluntat de saber dels joves normalistes. A la segona es lliurava dramàticament per a obtenir justícia i estructurar novament la comunitat política. «L'organització social — diu Herr — és l'obra dels homes, de llurs sentiments i de llurs interessos. Ells l'han feta, doncs ells poden desfer-la.» Home d'erudició i cultura extraordinària, no va deixar-se dominar mai per l'egocentrisme; sentia intensament l'esperit del poble i en la *Llegenda de Santa Anna* segueix la fantasia popular creadora de mites i religions per esplai i consol de les dures fatigues terrenals.

Herr ensenyava als obrers la necessitat de sindicar-se per tal d'ésser forts, però crea ineluctable així mateix la idea socialista per a dominar. Com a home de lluita defensava la doctrina de la vaga general, que tradueix legítimament la crítica absoluta del règim social present per aquest gest sense violència, el refus unànime de treballar per la multitud espoliada, però organitzada. Mes, per damunt de tota la seva ideologia i de les seves conviccions polítiques es troba l'amor a la justícia i la voluntat de realitzar-la. L'afer Dreyfus n'és prova palesa.

Herr fou un dels impulsadors del dreyfusisme i les adhesions de Jaurès i Péguy, per ell aconseguides, revelen la importància de la seva actuació. Es aleshores que es dibuixa a França la possibilitat de fer triomfar la veritat i la justícia per sobre de la raó d'Estat i del militarisme. Es aleshores que es homes de ciència i els literats trenquen els mollos d'una política corrompuda i infiltren nova saba en l'ànima de la jove República. Es en aquest moment culminant de la seva vida que Herr expandeix tota la seva acció arbrada per una voluntat de justícia integral. L'amistat amb Jaurès s'afirma intensament en aquests moments de lluita i el seu socialisme es

situació de França i la manifestació de l'esperança d'una col·laboració íntima de la jove Rússia republicana. Aquestes lletres, dedicades al diari *Novaia Jasn* (*La Vida Nova*), no foren publicades i els fets posteriors demostraren la impossibilitat d'una col·laboració immediata entre els dos països.

La guerra del 1914 colpeja l'ànim d'Herr, que la crea impossible després de la unió socialista. Però conserva l'amor per la literatura i filosofia alemanya i en 1923 dona una traducció francesa de la *Correspondència entre Schiller i Goethe* amb un magistral prefaci i en 1920 realitza un viatge a Berlín, en comissió oficial, per a restablir les relacions d'intercanvi de les biblioteques franceses amb els editors alemanys.

El pensament d'Herr no ha trobat una exposició sistemàtica i cal recollir-lo en la seva obra dispersa i inèdita com ha fet Andler. Però una unitat íntima es sent, unitat que dona harmonia a tota la seva producció i fins i tot a l'actitud personal que adopta en enfrontar-se amb la realitat. Es un racionalista, coneixedor profund de Hegel, a qui volia dedicar un extens estudi, que pensa la vida com expressió de la llibertat i de la raó. Tota la seva filosofia intensament vitalista i la seva moral socialista volen arribar a l'oclosió perfecta de la personalitat humana. La intel·ligència, la cultura, no són res si no serveixen per a desenvolupar la consciència. Admirables són, per això, les lletres dirigides a una jove professora francesa que dubta de la seva fe religiosa, i profunds els fragments del llibre *El progrés intel·lectual i l'alliberament*, que assenyalen la necessitat d'una doctrina que sigui lliberació de pensament.

J. QUERO MOLARES

Novetats franceses de més èxit:

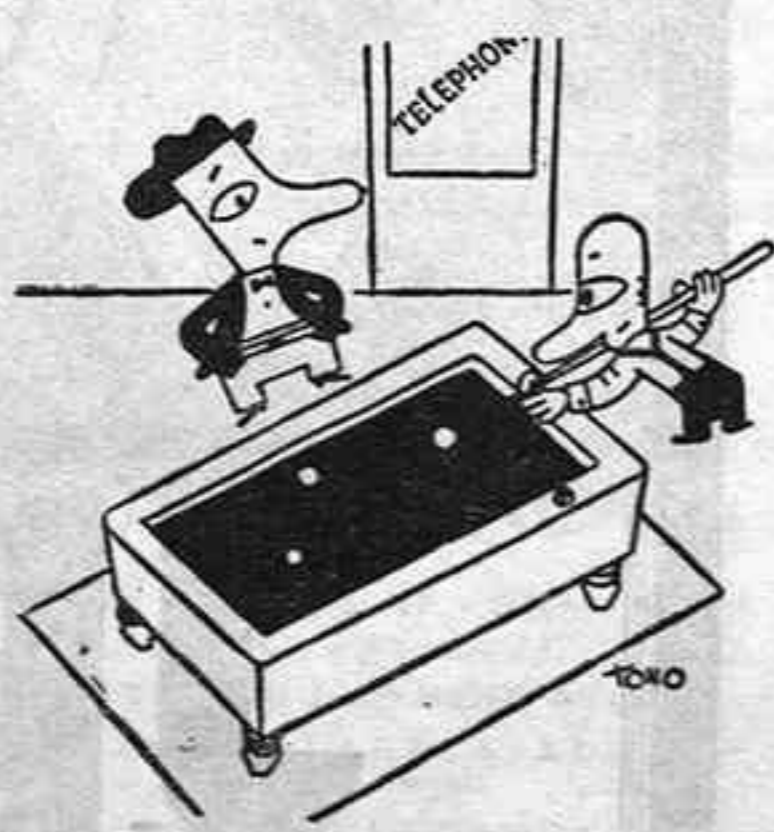
- Maurice Baring, *La tunique sans couture* 8.25
- Christa Winsloe, *Demoiselles en uniforme* 6.60
- John Russell, *Vagabonds du Pacifique* 8.25
- Vicki Baum, *Lac aux dames* 8.25

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

—A l'estiu vaig sempre a la muntanya. —I doncs, quan et rentes? (Gringoire, París)

—Però si no és així com es juga al billar. —I qui us ha dit que jo jugo al billar? (Ric et Rac, París)

Ell.—Estem a punt d'entrar en un túnel molt llarg. No té pas por? Ella.—No. Però treguis el cigarret de la boca. (Smith's Weekly, Sydney)

—Creus que voldrà ser la meva dona? —Es clar! Per què vols que faci una excepció per a tu? (Gringoire, París)

—Les dones són insuportables! La meva no sap mai el que vol. —Quina sort! La meva ho sap massa bé. (Judge, Nova York)

LES ARTS I ELS ARTISTES

Un balanç de pintura i escultura Per una política de l'arquitectura

La pintura i l'escultura catalanes que entre els anys 1870-90 aconseguiren una categoria europea i que en començar la centúria actual es revifaren d'una prematura decadència, avui estan altra vegada decaïdes. La revifalla del temps dels Cases, Nonell, Rossinyol, Canals, Baixeres, Clarà, Casanoves i adlteres, no fou sinó una revifalla dintre la decadència. Els artistes que es revifaren durant la primera desena del segle actual es posaven com a superadors de la generació dels Martí i Alsina, Roig Soler, Nobes i Vallmitjana i creien de bona fe en la llur superioritat, la qual però era en gran part una il·lusió provocada per llur parisianisme: a París la generació renovadora contemporània pretenia amb raó significar i realitzar una superació sobre l'art de la primera meitat del segle XIX; reflex d'aquells artistes renovadors de París, els nostres artistes d'aleshores podien així mateix creure's superiors en sensibilitat o en tecnicisme als seus antecessors, màximament quan els continuadors de l'art català vuitcentista eren pintors i escultors vulgars, sovint, fins al basqueig.

Avui la pintura i l'escultura catalanes han baixat força més llur to, i encara que la decadència actual sigui relativa, encara que ho sigui tan sols per relació a l'art d'èpoques anteriors; encara que els artistes actuals mantinguin llur ascendència sobre els escultors i pintors de les altres contrades peninsulars; encara que aquesta decadència s'acordi amb la decadència de les arts plàstiques franceses, el fet de la decadència és ben trist i no el podem ni el podem pas amagar. Prou ens plauria de poder fer avui, com antany, el panegíric de les nostres arts; i potser algú creuria que fins caldria repetir un dia i un altre dia l'apologia de la nostra pintura, de la nostra escultura, àdhuc l'apologia ditiràmica, a la manera de Francesc Pujols. No sóc d'aquest parer, que, en posar-lo en pràctica, no faria cap favor a l'art català i ens posaria en ridícul tots plegats. No ha d'ésser el moment polític actual de Catalunya una coacció contra tota forma d'examen de consciència: no en treuríem res de dissimular les llacunes o falles de la nostra cultura; més aviat, amb el dissimul les agreujaria. D'altra banda aquests fets no poden ésser dissimulats perquè estan a la vista de tothom; i hi ha més fortitud a delatar-los i a estudiar-los que no pas a escamotejar-los. Delatar-los i posar-los a analitzar-los ja és com si comencéssim a corregir-los.

A la Península l'art català fou uns temps lloiat i altres temps blasmat. Darrerament els blasmes anaven superant les lloes, i entre aquests retrets sobresortia com un leit-motiv, just encara que notòriament malèvol, el de francesisme. Quan realitzàrem l'exposició d'art català a Lisboa, vers 1922, la premsa portuguesa ens féu el mateix retret: aquella premsa, engelosida tant o més que la castellana, no qualificava l'art modern català de bo o de dolent, sinó d'afrancesat, de

satel·litari o de poc personal. Deixeu-me repetir que aquell judici era just i que també revelava malvolença per la forma en què era expressat. Ara caldria afegir que també era estult, judici just però estult. És que l'art català tenia tota la raó d'ésser satel·litari de l'art francès, tota vegada que l'art dels francesos era el més gran, el més avançat, el més intens, el que donava el to i el que proporcionava els màxims mitjans d'expressió; era l'art on calia al·liconar-se si no es posseïa un do creïdor superior al de París. Així esdevingué sempre, a Europa i a l'Àsia meravellosa. En temps de Fídias i dels grecs successors seus l'art grec donà el to a l'art de tot el món; i hauria estat insensat de sostreure-se'n sense poder oposar-hi res de millor o d'equivalent. Així mateix passà amb l'art del Renaixement italià, i amb l'art romànic del Sud de França, i amb l'art gòtic de l'Ile de France, i amb l'art francès dels Lluïsos, i amb l'art francès del segle XIX. No hi ha minva necessària de qualitat en l'art satel·litari: l'art anglès contemporani de Watteau i de Moreau era tan enciser com els dels anglesos coetanis; l'art de l'Àtica clàssica era tan bo com el del Peloponès o com el de la Jònia, o com el de les illes.

Però aquest obligat satel·litarisme ja no ho és tant, ja no ho és gens, quan l'art per naturalesa hegemònica decau. Hi ha àdhuc una certa grandesa a tenir inquietant consciència del satel·litarisme, àdhuc quan aquest és la solució més avantatjosa. Els anglesos del segle XVIII reaccionaren poc o molt contra la influència de França i de Flandes i reeixiren a singularitzar-se no pas per vanitat nacionalista sinó per necessitat racial: i es singularitzaren exquisidament. Encara més es singularitzaren els pintors castellans i holandesos del segle XVII. Si doncs aquesta singularització és factible en els moments de major absorció d'un altre art hegemònic, quant més planer no ha d'ésser a l'hora de l'esmortiment de les hegemonies abasgadores?

Es clar que àdhuc en tals moments cal una envergadura poderosa per a sostreure's a les influències seculars i fer reeixir una personalitat fins aleshores inèdita. L'hàbit de satel·litar pot perllongar indefinidament l'orbitació a l'entorn d'un altre apagat. Es troba l'art català en aquestes condicions d'inèrcia o d'inconsciència? Jo crec que no. En temps de Martí i Alsina l'art català anava a iniciar, com l'art anglès del segle XVIII, un ben ingenu refaçament on s'equilibraven les influències franceses i les holandeses — però aquell moviment quedà interromput per causes que no són per escatir acf. Avui mateix, al desdota de la dèria imitativa de les besties empedrades per l'art decadent de França, d'Àlemanya i d'Itàlia, és present en els artistes catalans més desperts aquest voler subconscient i impellent de personalitat — no pas anhel de personalisme singularitzador o xarlatan, sinó necessitat biològica de dir catalanament l'admiració pel món fenomenal, l'ententiment d'aquest món.

Però els nostres artistes així de reaccionadors són poc, i d'altra banda es troben desarmats i tants, desproveïts d'orientacions estètiques i tècniques. Jo crec que l'orientació no es retrobarà fins que les arts plàstiques es desentenguin de tots els idealismes contagiats per l'estètica degenerada de la Itàlia i dels països europeus del Nord, moderns. Les arts plàstiques repugnen per raó natural tot idealisme, i llur degeneració actual s'accentua a mida que l'idealisme s'hi va fent dominador. I, des del punt de vista de la tècnica, l'orientació no es trobarà sinó en la tornada a l'Escola; però una Escola redreçada, corregida de tots els vicis de la seva peculiar decadència i enriquida de l'experiència d'aquests darrers cent anys d'experiències felices i infelices; una escola més escolàstica que l'antiga, on l'aprenentatge de l'ofici i on l'autoritat de les regles es sobreposin a tota llei de teories, on les teories estètiques no comptin. Gossaria dir: on l'estètica no existís. L'estètica hauria d'ésser reservada a la crítica i només als artistes que després d'anys d'haver acabat els estudis sentissin curiositat per ella. En les escoles de Belles Arts haurien d'ésser prohibides totes les converses o monòlegs que de prop o de lluny es referissin a l'estètica. A les escoles de Belles Arts només caldria aprendre ben bé l'ofici de dibuixar, el de pintar, el d'esculpir, les tècniques de l'arquitectura i de les altres arts aplicades. L'assignatura d'història de l'art supliria perfectament a la d'estètica. Si Catalunya pogués iniciar aquesta revolució cap endarrera!... deixar de satel·litzar així, però satel·litarment, dintre pocs anys.

JOAN SACS

Sota els auspicis de la Generalitat de Catalunya i de l'Ajuntament de Barcelona, es celebrà no fa gaire a la nostra ciutat un Congrés d'Arquitectes de Llengua Catalana, organitzat per l'Associació d'Arquitectes de Catalunya. L'objecte d'aquest Congrés era d'establir els fonaments de les lleis que en la Catalunya autònoma hauran de regular l'urbanisme i l'habitatge. Dotze ponències, editades cada una en un fascicle a part foren estudiades en aquell Congrés.

Avui que, en possessió ja de l'Estatut, comença per tots una era de major respon-

blema fa que no pugui escómetre's sense previs estudis i formació d'estadístiques de mortalitat, densitat d'habitatge, política i immigració obrera, d'espais lliures, etc.

Tercera. — La Generalitat vetllarà perquè s'estableixi un programa de cases econòmiques per a tots aquells que visquin d'un jornal o sou, promulgant totes aquelles disposicions que permetin als ajuntaments portar a terme una política de l'habitatge, establint un gran pla d'obres públiques i orientant la forma interior de totes les grans poblacions de Catalunya.

biació per part dels professors d'orientar-los en aquest sentit.

Quarta. — L'Escola ha de fer arquitectes, així és, creadors de construccions; per tant, cal que tots els ensenyaments siguin dirigits especialment a l'esperit, reduint al mínim necessari tot el que pugui tendir a fer «homes hàbils» per l'educació per mitjà del dibuix i el model, no com a procediment resultant, sinó com a mitjà d'expressió de les futures concepcions.

Cinquena. — Establiment dels ensenyaments fonamentals pel sistema cíclic, especialment en la història de l'arquitectura, construcció i projectes. La primera, no pas com a catàleg de monuments, sinó com a crítica de l'arquitectura, estructures i manifestacions plàstiques, derivades de la construcció i del sentir dels pobles que les han creades i que per tant formen un sol tot, amb la teoria de l'art i la composició arquitectònica.

Sisena. — Pla d'estudis comprenent tres graus successius:

a) Selecció-Íngrés cursat en l'Escola amb exàmens eliminatòris indispensables per a cursar la preparació.

b) Preparació. — Indispensable per a cursar la formació professional.

c) Formació professional. — Amb treball intensiu durant quatre anys.

d) Especialitzacions. — Arquitecte administratiu, municipal, jardiner, sanitari, decorador, arqueòleg, urbanista, lumínic, etcètera.

Els ensenyaments de l'Escola d'Arquitectura per a dur a terme aquest pla pedagògic han d'ésser organitzats com segueix:

Selecció. — Anàlisi infinitesimal, química i física aplicades a petrografia, geometria projectiva i descriptiva, educació per mitjà de la forma i el color, mecànica racional, materials de construcció, història de les arts plàstiques.

Preparació. — Aplicacions de la geometria descriptiva, educació per mitjà de la forma i el color, mecànica racional, materials de construcció, història de les arts plàstiques.

Formació professional. — Resistència de materials, construcció, teoria de l'art de la construcció (història de l'arquitectura), topografia, hidràulica, instal·lacions complementàries dels edificis, lleis de la construcció (socials i econòmiques), urbanització, projectes.

ARQUITECTURA ESCOLAR

Primera. — Admesa la manca i deficiència d'edificis escolars a Catalunya, cal una atenció de govern quant al particular promulgant una llei referent a ells.

Segona. — El Congrés estima preferent i de gran urgència la solució del problema de construccions escolars a Catalunya, de manera que tots els pobles posseïxin al més aviat possible l'escola que requereixi el seu ensenyament.

Tercera. — Per arribar a la concreció dels reglaments de construccions escolars i a fer de la manera més perfecta l'obra exposada, cal tenir en compte els següents extrems:

a) Procedir a la formació d'un arxiu que contingui estadístiques de dates climatològiques, de població i cens escolar, construccions ja realitzades, estat de les existents, escoles particulars, etc.

b) Redacció de programes corresponents als diferents tipus d'escoles.

Per a l'ensenyament. — Alumnes normals: guarderies per a nens, escoles de pàrvuls, escoles de primer ensenyament, escoles d'arts i oficis, escoles de treball. Alumnes anormals: escola sanatori, escola de deficients físics, sords, morals, conflicte mental.

Detalls. Incidents. — Escoles de mar, bosc, muntanya, pla. Escoles circulants de mar, terra. Urbanes (aquestes han de classificar-se segons importància), rurals.

c) Estudis econòmics, aportacions, prestacions personals, etc.

Quarta. — Amb objecte de portar a realització els anteriors treballs, el Congrés entén convenient la creació d'un Consell assessor d'arquitectura escolar, renovable periòdicament, que haurà d'ésser integrat per arquitectes, pedagogs i higienistes nomenats pels organismes oficials i delegats d'associacions.

Cinquena. — Els arquitectes en projectar o dirigir construccions escolars ho faran d'acord amb les normes establertes, reservant-se l'organisme tècnic format per arquitectes del govern públic, l'examen i aprovació de projectes i inspecció. No podran projectar ni dirigir escoles els que integrin el dit organisme.

Sisena. — L'organisme de govern ha de dictar una llei en virtut de la qual els ajuntaments consignaran en llurs pressupostos un tant per cent fix per a cultura, i dintre d'aquest tant per cent una part serà destinada a construccions escolars.

La càutica urbanització de la Barcelona vella

sabilitat, creiem d'interès donar, a títol informatiu, algunes de les conclusions aprovades en l'esmentat Congrés, referents a qüestions com la política urbanista, els barris obrers, la salubritat de les habitacions, l'ensenyament de l'arquitectura i les construccions escolars, punts tots ells d'un interès general que no pot passar per alt ni als dirigents ni als ciutadans de la nova Catalunya.

POLÍTICA URBANISTA. — BASES PER A UNA LLEI D'URBANISME.

Primera. — La Llei d'Urbanisme considerarà la nostra terra com un conjunt en el qual cada una de les parts, sense perdre la seva personalitat, contribueix a l'harmonia general de Catalunya.

Segona. — Un organisme tècnic orientarà i controlarà tot el que es refereixi a la urbanització de les ciutats i comarques de Catalunya i actuarà d'organisme consultor de la Generalitat.

Tercera. — Tot pla d'urbanització haurà de subjectar el seu estudi a dos períodes: El primer fixarà l'Estatut urbanístic; el segon, el Projecte d'urbanització, que donarà les solucions concretes dels problemes urbans.

Tot projecte d'urbanització necessitarà que abans sigui aprovat l'Estatut urbanístic.

Quarta. — L'Estatut urbanístic contindrà principalment la distribució de les zones, que seran:

- zones de verd,
- zones de tràfic,
- zones d'habitatge,
- zones industrials i mineres,
- zones d'aigua,
- zones de protecció artística, arqueològica i monumental,
- zones de protecció sanitària.

La llei definirà la significació de cada zona i servirà de base a què s'obliguen.

Cinquena. — El projecte d'organització fixarà les solucions concretes dels problemes urbans, i detallarà les servituds que neixen de la imposició de les zones que afecten la propietat.

Sisena. — Els estudis urbanístics seran sempre obligatoris en les poblacions d'activitat i creixença ràpida.

Setena. — Tot projecte fixarà el període d'execució, en funció de la creixença de la ciutat, vila o poble.

Vuitena. — Es dictaran en la Llei d'Urbanisme, o en llei a part, les disposicions necessàries per a poder fixar en cada estudi urbanístic la reparcel·lació de terrenys i solars a fi de facilitar la determinació dels terrenys viables.

Novena. — Tots els Ajuntaments de Catalunya hauran de trobar en la legislació catalana els mitjans necessaris perquè puguin desenrotllar una política social del terreny que tendeixi a afavorir l'habitatge i evitari l'especulació de terrenys.

Desena. — Aprofitat un projecte d'urbanització, només podrà edificar-se en les zones i carrers que tinguin com a mínim els serveis de clavegueres, aigua potable i pavimentació.

Onzena. — El terreny que quedí exterior a tot pla d'urbanització serà considerat com a zona de reserva, i com a tal només es permetran en el aquelles construccions que fixarà la Llei.

Dotzena. — En tant que no hi hagi un pla d'urbanització en cada ciutat, vila o poble, es fixarà interinament al seu voltant una zona de reserva, a fi d'assegurar les urbanitzacions futures.

POLÍTICA SOCIAL. — BARRIS OBRERS I ESPECULACIÓ DE TERRENYS EN LES CIUTATS.

Primera. — La política de l'habitatge recollirà en la formació de plans d'extensió i reforma de poblacions, en els quals serà indicat el destí dels terrenys. Per tant, tota construcció d'habitatges, tant si és d'iniciativa particular com col·lectiva, haurà de subjectar-se a les normes urbanes dintre les regles d'un pla de conjunt en què es trobin resolts els serveis socials que són indispensables a l'interès comú.

Segona. — La complexitat d'aquest pro-

blema fa que no pugui escómetre's sense previs estudis i formació d'estadístiques de mortalitat, densitat d'habitatge, política i immigració obrera, d'espais lliures, etc.

Tercera. — La Generalitat vetllarà perquè s'estableixi un programa de cases econòmiques per a tots aquells que visquin d'un jornal o sou, promulgant totes aquelles disposicions que permetin als ajuntaments portar a terme una política de l'habitatge, establint un gran pla d'obres públiques i orientant la forma interior de totes les grans poblacions de Catalunya.

Quarta. — L'Escola ha de fer arquitectes, així és, creadors de construccions; per tant, cal que tots els ensenyaments siguin dirigits especialment a l'esperit, reduint al mínim necessari tot el que pugui tendir a fer «homes hàbils» per l'educació per mitjà del dibuix i el model, no com a procediment resultant, sinó com a mitjà d'expressió de les futures concepcions.

Cinquena. — Establiment dels ensenyaments fonamentals pel sistema cíclic, especialment en la història de l'arquitectura, construcció i projectes. La primera, no pas com a catàleg de monuments, sinó com a crítica de l'arquitectura, estructures i manifestacions plàstiques, derivades de la construcció i del sentir dels pobles que les han creades i que per tant formen un sol tot, amb la teoria de l'art i la composició arquitectònica.

Sisena. — Pla d'estudis comprenent tres graus successius:

a) Selecció-Íngrés cursat en l'Escola amb exàmens eliminatòris indispensables per a cursar la preparació.

b) Preparació. — Indispensable per a cursar la formació professional.

c) Formació professional. — Amb treball intensiu durant quatre anys.

d) Especialitzacions. — Arquitecte administratiu, municipal, jardiner, sanitari, decorador, arqueòleg, urbanista, lumínic, etcètera.

Els ensenyaments de l'Escola d'Arquitectura per a dur a terme aquest pla pedagògic han d'ésser organitzats com segueix:

Selecció. — Anàlisi infinitesimal, química i física aplicades a petrografia, geometria projectiva i descriptiva, educació per mitjà de la forma i el color, mecànica racional, materials de construcció, història de les arts plàstiques.

Preparació. — Aplicacions de la geometria descriptiva, educació per mitjà de la forma i el color, mecànica racional, materials de construcció, història de les arts plàstiques.

Formació professional. — Resistència de materials, construcció, teoria de l'art de la construcció (història de l'arquitectura), topografia, hidràulica, instal·lacions complementàries dels edificis, lleis de la construcció (socials i econòmiques), urbanització, projectes.

ARQUITECTURA ESCOLAR

Primera. — Admesa la manca i deficiència d'edificis escolars a Catalunya, cal una atenció de govern quant al particular promulgant una llei referent a ells.

Segona. — El Congrés estima preferent i de gran urgència la solució del problema de construccions escolars a Catalunya, de manera que tots els pobles posseïxin al més aviat possible l'escola que requereixi el seu ensenyament.

Tercera. — Per arribar a la concreció dels reglaments de construccions escolars i a fer de la manera més perfecta l'obra exposada, cal tenir en compte els següents extrems:

a) Procedir a la formació d'un arxiu que contingui estadístiques de dates climatològiques, de població i cens escolar, construccions ja realitzades, estat de les existents, escoles particulars, etc.

b) Redacció de programes corresponents als diferents tipus d'escoles.

Per a l'ensenyament. — Alumnes normals: guarderies per a nens, escoles de pàrvuls, escoles de primer ensenyament, escoles d'arts i oficis, escoles de treball. Alumnes anormals: escola sanatori, escola de deficients físics, sords, morals, conflicte mental.

Detalls. Incidents. — Escoles de mar, bosc, muntanya, pla. Escoles circulants de mar, terra. Urbanes (aquestes han de classificar-se segons importància), rurals.

c) Estudis econòmics, aportacions, prestacions personals, etc.

Quarta. — Amb objecte de portar a realització els anteriors treballs, el Congrés entén convenient la creació d'un Consell assessor d'arquitectura escolar, renovable periòdicament, que haurà d'ésser integrat per arquitectes, pedagogs i higienistes nomenats pels organismes oficials i delegats d'associacions.

Cinquena. — Els arquitectes en projectar o dirigir construccions escolars ho faran d'acord amb les normes establertes, reservant-se l'organisme tècnic format per arquitectes del govern públic, l'examen i aprovació de projectes i inspecció. No podran projectar ni dirigir escoles els que integrin el dit organisme.

Sisena. — L'organisme de govern ha de dictar una llei en virtut de la qual els ajuntaments consignaran en llurs pressupostos un tant per cent fix per a cultura, i dintre d'aquest tant per cent una part serà destinada a construccions escolars.

BADRINAS
MOBLES
Diagonal, 460

HA SORTIT
AC-6
Revista del Gatzpac
12 planes - 105 gravats
2.75 pessetes
De venda en quioscos i llibreríes

¡NERVIOSOS!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**.
Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigenes, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o conseqüència un trastorn nerviós.
Les **Gragees potencials del Dr. Solvré**, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida indicades especialment als esportistes en la seva joventut per tota mena d'excèsos, als que veniquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Solvré**, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.
Basta pendre un flascó per convèncer-se'n
Venda a 5.50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica
NOTA. — Dirigint-se i tramitant 0.25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratori Sòkars, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapissor. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passatge de Gràcia, 34. Telèfon 16386
BARCELONA
Pasta de Cera
El fang que l'artista treballa amb més gust
Olivera, 25 - Telèf. 31816

S'adquireixen exemplars dels números
56, 120 i 153
DE
MIRADOR
Adreçar-se a l'Administració:
Pelai, 62.-Telèfon 15300

RADIO I DISCOS

DISCOS

La Societat de sonates de Beethoven

La Companyia del Gramòfon ha anunciat, per als inscrits a l'entitat d'aquesta denominació, la publicació de diverses sèries que contindran l'edició en discos de la majoria de les sonates de Beethoven interpretades per Artur Schnabel, especialment aquelles menys conegudes, de les quals no hi ha encara una bona edició en discos.

No hi ha seguretat de col·locar aquesta edició, que d'altra part ha d'ésser costosíssima i ha de tenir una extensió molt limitada, però molt més si per endavant s'exclouen d'ella les obres més conegudes, de les quals el gran públic té sempre una lleugera referència. Això justifica la necessitat de conèixer prèviament l'abast de la subscripció.

Durant aquests últims temps hem sentit ja diversos enregistraments de piano sol, que fins fa poc no era possible obtenir sinó en forma ben deficient. Les anteriors publicacions d'interpretacions de Paderewski, Lemonn, Rubinstein, fetes amb una pulcritud que honora la Companyia del Gramòfon, són una garantia per a la part material de l'edició. D'altra part, el pianista Schnabel, encara que poc conegut ací, és considerat com un dels millors intèrprets de Beethoven i sempre és millor escoltar obres així, més que per un virtuós, per un especialista de llur execució.

En altres ocasions hem remarcat com ha estat de profitós per a la divulgació i també per a la millor comprensió de la música de cambra, el gramòfon, que la situa al seu veritable lloc, portant l'oient a una penetració amb la música on difícilment es pot arribar en el concert per les diverses causes exteriors que sotrauen l'atenció de l'oient envers la música. D'altra part, la menor sonoritat amb què és produïda aquesta música i el fet que sigui donada en les mateixes sales on se n'ofereixen d'altres de sonoritat més extensa, fa que molts detalls de les obres es perdin i el matisat i excel·lències d'interpretació dels grans artistes no poden arribar a l'oïda del concurrent als concerts públics.

El micròfon té una sensibilitat que arriba fins als detalls més fins. Per això és tan cruel amb els artistes que no actuen amb

tota perfecció. La més petita desafinació és enregistrada, però també, situant-se una mica i fent-se càrrec dels lleugers canvis de timbre, el diafragma ens dona, a casa, tant i amb una claredat extrema, tot el detall de la interpretació i de les bel·leses de la música de cambra, que torna al seu caràcter íntim, pel qual fou escrita.

De les sonates de Beethoven, el públic una mica educat musicalment en coneix molt poques, tres o quatre tot al més. La resta només és coneguda o als conservatoris i concursos o pels pacients pianistes casolans que les interpreten com millor saben.

Aquesta edició portarà Beethoven a la intimitat de la llar i permetrà escoltar-lo precisament en un dels aspectes més interessants de la seva obra.

Cal notar demés el valor docent que poden tenir aquests enregistraments. Però tots els avantatges d'aquesta edició estan millor descrits amb la nota que publicuem a continuació, escrita pel mestre Millet en sentir alguna de les sonates ja enregistrades.

J. G.

He sentit en un aparell de gramòfon les tres sonates de Beethoven executades per Arthur Schnabel que la Societat de Sonates de Beethoven dona com a mostra del que serà la publicació projectada.

Verament he de dir que tant la impressió fonogràfica com l'execució del pianista Schnabel són excel·lents. El piano sona bé en el disc, cosa bastant rara en les impressions; la sonoritat és bona i no es perd cap detall de la notable interpretació de l'artista executant.

Aquest és verament un mestre, no solament pel mecanisme net i pur i per la sonoritat que obté (s'ha de tenir sempre en compte el que perd el so encara que la impressió sigui bona), sinó, sobretot, per l'estil noble, lògic i conscient de la forma, sense perdre res de la viva emoció que vivifica aquella música superba.

Les tres sonates donades per mostra són: La sonata en *fa dièse major* Op. 78; la sonata en *mi menor* Op. 90 amb el seu rondó de gràcia inefable, i la meravellosa sonata en *do menor* Op. III. Les tres poc conegudes del gros públic, poc tocades, però bellíssimes cada una dintre el seu caràcter. Schnabel demostra ésser un ver artista en totes tres; sobretot en l'última, en l'op. III, la qual, per la seva dificultat i per la seva inspiració altíssima, és una obra cim de tota la literatura pianística. Es de veritat un goig, un noble goig, sentir aquesta música singular, tan excel·lentment interpretada.

Ben sincerament recomanem a tots als aficionats, als deixebles estudiosos, als mestres i als amants de la música en general, aquesta publicació gramòfona que tant contrast fa amb les assídues impressions de la música insubstantial i cursi que malmet les nostres orelles i el bon gust dels auditors de bona fe.

LLUIS MILLET

NOTES DIVERSES

El centenari de Walter Scott

El 20 de setembre, amb motiu del centenari de Walter Scott, Anglaterra celebrarà una sèrie de festes que tindran una gran ressonància en els programes radiofònics. Sabem també que els francesos volen homenatjar degudament al gran novel·lista des de les antenes de París-P. T. T. i Ràdio-París.

Una emissora egípcia

La nova emissora d'Abu Zaabal tindrà una potència de 10 kw. Els assaigs preliminars començaran aquest mateix més, però el funcionament regular es preveu que no podrà realitzar-se abans del març de 1933. Hom diu que la política serà completament exclosa dels seus programes.

Les maniobres militars i la ràdio

Durant les grans maniobres militars de la tardor, a Dinamarca, s'han utilitzat, per primera vegada, aparells de T. S. F. que, instal·lats en un auto, precedien als batallons en marxa i reemplaçaven la música militar.

Hom ha també utilitzat altaveus per a donar ordres als soldats, podent d'aquesta manera descansar els suboficials.

Un interessant reportatge

El campió americà del vol a vela prepara una gran gesta. Pilotant un avió sense motor donarà la volta per sobre la gran ciutat de Nova York, del qual vol realitzarà un ràdio-reportatge, per mitjà d'una emissora d'onda curta que s'emportarà a l'aire. Aquest reportatge serà retransmès per les emissores de la National Broadcasting Company.

ELS BOLETS METZINOSOS

—Diu que va bé el cervell de conill cru...
—Es més senzill fer-los tastar primer als convidats.

(Gringoire, París)

LA TELEVISIÓ

Ja fa més de cinquanta anys que els físics coneixen la propietat del seleni de presentar una conductibilitat elèctrica diferent segons la intensitat de llum que rep. És aquesta propietat la que ha servit als investigadors sobre la televisió per a construir llurs aparells.

Es pot dir que la televisió no ha entrat fins ara en el domini de les realitzacions pràctiques. A Anglaterra i als Estats Units, sobretot, hi ha ja emissions públiques de televisió. A Amèrica funcionen actualment una vintena d'estacions, i als magatzems es poden trobar aparells receptors. A Amèrica comença l'engrescament per la televisió en una forma que recorda l'engrescament d'uns quants anys enrera per la radiofonia. A França s'ha instal·lat no fa gaire, a Montrouge, una estació emissora de televisió.

Però això no vol dir que la televisió — que alguns anomenen radiovisió — sigui una cosa definitivament resolta. D'una banda les imatges són encara petites i d'un detall no gaire satisfactori. D'altra banda, la presa de vistes a l'aire lliure no té encara una bona solució; per ara cal acontentar-se amb la transmissió d'imatges preses en estudis especialment muntats.

Hom va creure que les estacions de radio-difusió ordinària servirien per a la transmissió d'imatges, però si serveixen, és defectuosament. Per això els constructors americans s'han decidit a instal·lar estacions especials d'onda curta, destinades únicament a la televisió. La longitud d'onda emprada varia, en general, de 100 a 150 metres, però sembla haver-hi tendència a servir-se d'ondes més curtes encara: moltes estacions treballen amb ondes de 12 a 6 metres. La potència de les emissores varia de mig a cinc kilowatts.

No és possible, des d'aquest lloc, entrar en els detalls tècnics d'una gran complicació, sobre els procediments d'emissió i de recepció. Diguem només que, segons la premsa especialitzada, l'americà Jenkins ha introduït millores molt notables en el que fa referència a la presa de vistes a l'aire lliure, de manera que, en vies de resolure's el punt més difícil, es pot donar com a pràcticament solucionada la qüestió de la transmissió.

En canvi, resten encara moltes dificultats a vèncer en el que fa referència a la recepció. La modulació d'una llum bastant intensa i la sincronització amb l'emissió ofereixen dificultats, moltes de les quals no han trobat encara una solució prou viable.

De totes maneres, cal pensar solament en el punt en què es trobava la televisió només un any enrera, i comparant-lo amb el punt en què es troba ara, per abrigar la confiança que, a aquesta marxa, els avanços es succeiran en progressió geomètrica, i la televisió, fins fa poc experiència de laboratori, entrarà en els costums de la mateixa manera que ja hi ha entrat la T. S. F., tan corrents que ja no meravellen ningú.

Ara que és l'època dels Salons de Ràdio, en tots ells s'exposen aparells de televisió. Sembla que al de París, el de Barthélemy és un dels més reeixits. Hom parla ja, avançant-se als esdeveniments, del dia en què serà possible veure cinema des de casa, la qual cosa no és realment un progrés gaire llunyà. De totes maneres, quan sigui un fet, no voldrà dir això la mort de les sales d'espectacle, igualment com el fonògraf i la ràdio no han pas restat públic als concerts amb bons programes i bons artistes.

W.

Suscriviu-vos a **MIRADOR**

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. ....

que viu a .....

carrer..... n.º..... es subscriu a **MIRADOR**

vel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

..... de..... de 193.....

Signatura

Primer premi de la classe d'educació sexual.

(Gringoire, París)

Anunciantes!...

Unes dades de positiu valor, que convé que sapiguen en fer el nou pressupost 1932-1933

Dotze Companyies Ferroviàries enllacen per anar a Barcelona amb els trens que arriben a la Plaça de Catalunya. Centenars de poblacions, l'estació-termini de les quals és dintre el cor de la nostra capital. Això que sembla una paradoxa, converteix Barcelona en una de les estacions de més importància d'Europa

Per tant, no ha d'admirar-vos que la quantitat de

Tres milions de persones al mes

sigui el veritable nombre de viatgers que transiten per la Plaça de Catalunya

TRENS DEL NORD I METRO TRANSVERSAL

Concessionaris exclusius:

Casp, 26. - Telèfon 16606